

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXV.

Celovec, petek, 25. september 1970

Štev. 38 (1471)

Proslava stoletnice taborov na Koroškem mogočna manifestacija življenjske volje koroških Slovencev

Zvesti hočemo ostati narodu in domovini

ki pa jo rotimo, naj nam končno da pravice, ki nam gredo

(SLAVNOSTNI GOVOR PREDSEDNIKA ZVEZE SLOVENSkih ORGANIZACIJ DR. FRANCIJA ZWITTRA)

Kakor pred sto leti, smo se zbrali danes koroški Slovenci iz vseh krajev, da ob spominu na veličastne manifestacije življenjske volje našega ljudstva na zgodovinskih tleh prvega tabora na Koroškem manifestiramo svojo enotnost in mogočno izpovedo svojo nezlomljivo voljo do obstoja in vsesplošnega razvoja.

Naj kar v začetku nedvoumno poudarim, da ta naša manifestacija ni naperjena proti nikomur, da nismo izživati nikogar, marveč ima zgolj namen, da se ob zgledu naših prednikov sto let po prvih narodno-političnih zahtevah poglobimo v našo problematiko, pregledamo našo današnjo stvarnost in se zavemo svojih pravic v okviru družbe, v kateri živimo.

Kot slovenska narodna skupnost smo dnevno konfrontirani med našo pripadnostjo k narodu in našo pripadnostjo k državi. To soočenje je vendar bistvo vprašanja sleherne narodnostne skupnosti, kakor je znotraj narodnostne skupnosti same nujno tudi soočenje med različnimi pogledi na svet in življenje. Vse to pa ne more biti vzrok, da ne bi bili strnjeni in enotni, kadar gre za naše skupne interese, strnjeni in enotni, kadar gre za skupne proslave nam vsem skupnih zgodovinskih manifestacij samozavesti in ponosa našega človeka; to tembolj, ker so že naši predniki pred sto leti pozivali: Pozabimo torej malenkostne prepire in neznatne razločke v političnem prepričanju in zberimo se v ogromnem številu, da se bo naš glas močnejše razlegal.

Zato smo srečni in veseli, da smo se zbrali tukaj koroški Slovenci brez razlike svetovnonazornega in političnega gledanja, ne glede na meje in razdalje in ne glede na to, ali smo pristaši Zveze slovenskih organizacij ali pripadniki Narodnega sveta koroških Slovencev, katerega predstavniko še posebno prisrčno pozdravljamo.

Ko so se zbrali naši predniki pred sto leti dne 31. julija 1870 na teh tleh in v tem času dne 18. septem-

bra 1870 na Žopračah, so poudarili, da stojijo na razpotju in da se hočejo zato posvetovati, „1. ali bi se ne dalo po postavni pot doseči, da bi Slovenci posebej volili svoje zastopnike in da bi Slovenci imeli svoj deželni zbor; 2. zakaj se ravnopravnost v kanclijah in šolah ne uresniči; 3. kako bi se dala po postavni poti plačila zmanjšati in kmečko stanje zboljšati!“

To so bile točke vseh slovenskih

taborov, to je bil prvi vseslovenski narodni program — brez dvoma dogodek važen dovolj, da se ga slovesno spominjamo.

Prva politična zahteva po Zedinjeni Sloveniji je bila zahteva po združenju vseh Slovencev, razcepljenih v avstrijski državni polovici na šest dežel (to je Kranjsko, Štajersko, Koroško, Goriško, Trst in Istro) v eno samo deželo odnosno upravno enoto z enim deželnim

zborom. Ta zahteva ne vsebuje nič iredentističnega, marveč je nasprotno izraz pravilnega spoznanja, da so bile največje ovire za rešitev narodnostnih vprašanj v monarhiji stare dežele, tako imenovane kronovine, ki so slonele na zgodovinskem pravu. Le-to pa, kakor so poudarjali nosilci taborškega gibanja, vsaj za Slovence „ni bilo zgodovinsko pravo, marveč zgodovinska krivica“. V bistvu je torej ta zahteva

bila borba proti zgodovinskim deželam, ki so bile po eni strani vir in vzrok nacionalnih bojov, po drugi strani pa zavora in ovira rešitve narodnostnih vprašanj, kar je pozneje spoznal in potrdil tudi socialdemokratski ideolog, politik in državnik dr. Karl Renner v svojih spisih.

Neupoštevanje in topo odklanjanje te zahteve, ki je v bistvu vsebovala tudi ostale težnje, je eden izmed bistvenih vzrokov razsula avstroogrške monarhije. Kajti tudi druga zahteva taborov — to je zahteva po enakopravnosti slovenskega jezika v uradih in šolah — je bila pogažena s tako imenovanim zgodovinskim pravom, ki je poznalo le zgodovinske dežele in zgodovinske narode, ki pa niso razumeli ne nacionalnih ne gospodarskih težnj mladih prebujajočih se narodov.

Na žalost pa tudi v slovenskih vrstah ni ostal živ revolucionarni demokratični duh taborov, ki je še leta 1870 ob plimi nacionalnega navdušenja združeval vse Slovence in v letu 1871 prisilil k sodelovanju tudi še najbolj oprezne konservativne politike, medtem ko je že naslednjega 1872. leta prišlo spet do razcepa in kot posledica tega do ločenega nastopa pri volitvah.

Tudi ta iz resničnega hotenja ljudskih množic na taborih izpričana enotnost je vzrok, da danes proslavljamo stoletnico manifestacije za Zedinjeno Slovenijo in za uresničitev vsem Slovincem skupnih nacionalnih interesov, kakor so prišli do izraza v postavljenih zahtevah na taborih.

Ali se nam ne vsiljuje danes po sto letih prav ista potreba po soočenju z našo današnjo narodno-politično stvarnostjo in po enotni skupni manifestaciji današnjih naših narodno-političnih zahtev!

Nočem tukaj razčlenjevati zgodovinskega poteka, vsemogočne reke fragilnih dogodkov, bridke pisane igre in protigre neštetihih pro-

Več tisoč ljudi se je zbralo na nedeljski proslavi na zgodovinskih tleh

Bistrica nad Pliberkom je bila zadnjo nedeljo od opoldanskih ur naprej prizorišče nenavadno živahnega vrvenja, kot ga je ta kraj verjetno doživel le pred sto leti, ko je bil tam prvi tabor na Koroškem. Na istem travniku, na zgodovinskih tleh se je v nedeljo na proslavi, ki jo je pripravila Zveza slovenskih organizacij v sodelovanju s Slovensko prosvetno zvezo in okolišev svoječasnega bistriškega in žopraškega tabora, zbralo več tisoč koroških Slovencev iz vseh krajev tu in onstran meje (uradna ugotovitev varnostnih organov navaja 3500 udeležencev). Prišli so iz Zilje in Kanalske doline, iz Roža in z Gur ter Jezerskega, iz Podjune in Mežiške doline, da skupaj proslavijo stoletnico taborov, na katerih so njihovi predniki pred sto leti odločno postavljali svoje narodne zahteve.

Med številnimi častnimi gosti, da omenimo le nekatere, so bili častni predsednik Zveze združenj borcev Slovenije Franc Leskovšek-Luka, član predsedstva republiške konference SZDL Slovenije Viktor Avbelj in predsednica komisije za manjšinska vprašanja Majda Bojčeva, veččlanska delegacija iz Trsta pod vodstvom podpredsednika SKGZ dr. Angela Kukanje, predstavnik ljubljanske univerze, Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije in inštituta za narodnostna vprašanja, predsednik Odbora koroških partizanov inž. Pavle Zaver in predsednik Kluba koroških Slovencev dr. Janko Kotnik, jugoslovanski generalni konzul v Celovcu dipl. inž. Karmelo Budihna s soprogo, predstavniki obmejnih občin iz Slovenije, deželni poslanec in župan Hanzl Ogris iz Bilčova ter župani drugih južnokoroških občin, vodja manjšinskega šolskega oddelka okrajni nadzornik Rudi Vouk, strokovni nadzornik dr. Valentin Inzko, ravnatelj slovenske gimnazije dr. Pavle Zablatnik, predstavniki raznih slovenskih koroških organizacij in mnogi drugi.

Proslava je potekala v pravem taborškem vzdušju. Bila je mogočna manifestacija nezlomljive življenjske

volje koroških Slovencev in bila je resnični praznik skupnega hotenja našega ljudstva. Tega, kako je vse to prihajalo do izraza na nedeljski prireditvi, ni mogoče opisati v kratkih besedah. To je bilo treba videti in slišati, bilo je treba sodoživljati. Zato more tudi to poročilo biti le suhoparno naštevavanje točk sporeda, ki ga je po pozdravu častnih gostov sproti napovedoval dr. Joško Buch.

Uvodne besede je spregovoril pliberški podžupan Mirko Kumer, ki je kratko orisal boj koroških Slovencev za narodne pravice vse do taborov pred sto leti mimo razočaranj v prvi republiki ter upora in trpljenja v dobi nacizma do danes, ko se borimo za uresničitev določil člena 7 državne pogodbe. Pod vodstvom Foltija Hartmana je nastopil moški zbor SPZ, medtem ko je mešani zbor vodil Vladimir Prušnik. Slav. govor je imel predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, katerega izvajanja objavljamo posebej (medtem ko bomo izvajanja Mirka Kumra in Janka Ogrisa zaradi pomanjkanja prostora objavili v prihodnji številki). Igralska skupina Katoliškega prosvetnega društva iz Šmihela je pod vodstvom režiserja Stanka Vautija izvajala kratek prizor zaprisege kmetov iz Miklove Zale. Prvi del sporeda je zaključil bivši deželni poslanec Janko Ogris st., ki se je zahvalil vsem, ki so sodelovali in se trudili za uspešen potek prireditve. Zahvalil pa se je tudi vsem udeležencem, ki so se odzvali povabilu, da na teh zgodovinskih tleh skupno in enotno podkrepijo odločno voljo, čuvati dediščino prednikov in ohraniti zvestobo narodu.

Ostali spored, ki je obsegal tudi nastop štehvavske skupine iz Zahomca v Zilji s starodavnim obredom ziljskega štehvavanja in reja pod lipo, so izvajali še godba železarjev iz Raven na Koroškem, narodno-zabavni ansambel „Štirje kovači“ iz Slovenjega Gradca ter beat-ansambel „Bele vrane“ iz Ljubljane. Prireditev, ki se je zaključila s prosto zabavo in plesom, bo udeležencem gotovo ostala v lepem spominu.

(Dalje na 5. strani)

Jesenski jugovzhodni sejem v Gradcu

bo spet obsežna manifestacija gospodarskih dosežkov

Nad 1900 razstavljalcev — 1081 iz Avstrije in 821 iz 33 tujih držav — bo sodelovalo na letošnjem jesenskem sejmu v Gradcu, ki bo s tem zabeležil nov rekord tako po številu sodelujočih podjetij kakor tudi po številu udeleženih držav. Razen Portugalske se bo na tej prireditvi „zbrala“ vsa Evropa, poleg tega pa bodo „navzoče“ tudi še razne prekomorske dežele, kot Združene države Amerike, Argentina, Kanada, Iran, Japonska, Pakistan, Paragvaj, Južna Afrika in Slonokoščena obala. Na razstavnih površini skupno 142.000 kvadratnih metrov (od tega 48.000 kvadrat. metrov pokritega prostora v 20 halah in 17 paviljonih) bo v času od 3. do 11. oktobra prikazan bogat in pester izbor eksponatov, ki bo pričal o sodobnih zmogljivostih domačega in svetovnega gospodarstva.

Podrobni pregled sodelujočih držav kaže, da je ta udeležba pravzaprav zelo veren odraz razvoja avstrijske zunanje trgovine. V zadnjih petih letih je avstrijski izvoz narasel skupaj za 50 odstotkov; izvoz v dežele EGS se je povečal za 34 odstotkov, v dežele EFTA za 101 odstotka in v Vzhodno Evropo za 35 odstotkov. Temu primerno je pri številu razstavljalcev, ki prihajajo iz držav članic EGS, opaziti stagnacijo ali celo rahlo nazadovanje, medtem ko je število razstavljalcev iz držav članic EFTA naraslo za 2,7 odstotka. Kljub temu pa še vedno skoraj polovica razstavljalcev (namreč 49,3 odstotka) prihaja iz prostora EGS, na dežele EFTA pa

odpade 29,7 odstotka skupnega števila razstavljalcev. Na prvem mestu z 271 razstavljalci je slej ko prej Zahodna Nemčija, drugo mesto zavzema Jugoslavija z 79 razstavljalci, medtem ko si je Britanija z 78 razstavljalci priborila tretje mesto; prav tako sta močno zastopani tudi Svica (74) in Italija (69), iz Francije bo sodelovalo 42 razstavljalcev itd.

Graške sejske prireditve odlikuje stroga ločitev po strokah, kjer je bila v zadnjih letih postopno izvedena koncentracija ustreznih eksponatov. Taka ureditev omogoča obiskovalcem lažji pregled in primerjavo, s tem pa tudi — kar je glavni namen obiska takih prireditev — olajša končno odločitev interesentov za tiste proizvode, ki se po svoji kakovosti in ceni uspešno uveljavljajo v ostri konkurenci.

Taka ureditev zagotavlja, da so sejske prireditve v Gradcu pravzaprav skupek specialnih sejmov — sejem železa (ki ga prireditelj le v okviru pomladanskih sejmov), sejem gradbeništva, sejem kmetijstva, sejem pohištva, sejem turizma itd. Na letošnji jesenski prireditvi je glavni poudarek nedvomno na sejmju gradbeništva, ki bo dosegel doslej največji obseg in izbor tovrstnih prireditev v Avstriji, saj bo na površini skoraj

20.000 kvadratnih metrov posredoval najnovejše dosežke na tem področju, kar jih nudi evropsko in prekomorsko gospodarstvo. Gradbenim strojem in gradbenemu materialu se bodo pridružile še montažne hiše, najrazličnejše vrste pločev, talne obloge in razni drugi izdelki, povezani z gradbeništvom.

Še večje razstavišče — 25.000 kvadratnih metrov — je namenjeno kmetijstvu. Na tem področju bodo obiskovalcem predstavljeni sodobni kmetijski stroji, traktorji, orodje in vse druge potrebščine; posebna razstava bo posvečena sadju, zelenjavi in cveticam, v posebnem „vinskem gradu“ pa bodo interresenti lahko izbirali med najboljšimi vrstami domačega in inozemskega vina. Obsežna razstava pohištva bo tokrat imela kot posebno privlačnost prikaz stilnega pohištva, medtem ko se bodo na področju turizma poleg vseh avstrijskih zveznih dežel predstavile tudi mnoge tuje države, med njimi zlasti Jugoslavija oziroma Slovenija, ki bo obiskovalcem razstave približala svoja svetovno znana kopališča, kot so Rogaska Slatina, Slatina Radenci, Dobrna, Laško, Dolenjske Toplice itd.

Mimo tega bo sejem obsegal še vrsto drugih razstav, kot na primer razstavo „Kemijo vsak potrebuje“, razstavo moderne embalaže, razstavo nižjeavstrijske umetnostne obrti in predvsem seveda razstavo mednarodno znanega in priznanega štajerskega piva. Prav tako bo tudi tokrat posebna razstava posvečena otroku, zlasti ženski svet pa bo pritegnila modna revija.

Tako bo graški sejem tudi s svojo letošnjo jesensko prireditvijo nudil vsakomur nekaj posebnega in zanimivega ter je pričakovati, da bo spet pritegnil več sto tisoč ljudi od blizu in daleč.

Dvojni jubilej mariborske Metalne

Tovarna „Metalna“ v Mariboru je pred dnevi obhajala kaj dva jubileja — 50-letnico obstoja in 20-letnico samoupravljanja.

Zgodovina tega danes pomembnega podjetja pove, da je nastalo prav na čuden način: ko so dogradili na Fali prvo hidrocentrale na Dravi, so hoteli spraviti v denar še stroje, naprave in opremo, pač vse, kar je ostalo pri gradnji; ta inventar so prenesli na Tezno pri Mariboru in iz tega je leta 1920 nastalo mlado kovinsko podjetje, ki se je takrat imenovalo Splošna stavbena družba, iz katere se je potem razvila današnja Metalna. V začetku je podjetje zaposlovalo 150 delavcev, proizvodnja pa je v prvem

letu dosegla 1500 ton. Do leta 1940 se obseg proizvodnje niti ni podvojil, saj je znašal le 2000 ton. Šele po drugi svetovni vojni je Metalna dosegla pravi vzpon in dvig in je danes uglebna tovarna za investicijsko opremo in izvajanje inženiringa doma in širom po svetu. Danes zaposluje podjetje okrog 3000 delavcev ter ima skupno površino 245.000 kvadratnih metrov.

Iz dolge vrste dosedanjih delovnih uspehov tega podjetja bi navedli le nekaj najbolj vidnih: sodelovanje pri izgradnji številnih železnic v Jugoslaviji, v povojnem času 137 večjih mostov v skupni teži 35.000 ton, 100 standardnih jeklenih mostov za železnice v Indiji,

okoli 70.000 ton hidromehanske opreme in cevovodov za 141 hidroenergetskih objektov in plovni namakalni sistemi, celotna oprema za razne hidrocentrale, sodelovanje pri dobavi največjega hidroenergetskega objekta na svetu Tarbela Dam, ki ga financira mednarodna banka, petsto gradbenih, 100 ladijskih in 400 mostnih ter portalnih žerjavov za železarne in druga večja industrijska podjetja, razna oprema za najrazličnejše objekte v Jugoslaviji in v mnogih drugih državah, prav tako pa tudi oprema za nuklearni inštitut „Jože Stefan“ v Ljubljani in za atomski inštitut v Vinčah itd.

Porast svetovnega prebivalstva

Po podatkih, ki jih vsako leto objavlja „Population Reference Bureau“ v Washingtonu, je bilo ob koncu prvega polletja 1970 na vsem svetu 3 milijarde 632 milijonov ljudi. Ob sedanji stopnji naraščajočega števila svetovnega prebivalstva, ki znaša 2 odstotka, se število ljudi na svetu vsako leto poveča za 72,6 milijona; vsako minuto znaša porast 138, vsako uro 8292, vsak dan 199.014 in vsak teden 1,4 milijona ljudi.

Ob že navedeni dveodstotni stopnji naraščanja se bo število ljudi na svetu do leta

nov polet, postaja vedno močnejša. V tem pogledu bo tudi letošnje jubilejno zasedanje z osrednjimi slavnostmi prihodnji mesec odigralo svojo važno vlogo. Najvišji predstavniki mnogih držav-članic svetovne organizacije bodo ob tej priložnosti znova poudarili bistvo in cilje listine Združenih narodov in spregovorili o nalogah, ki so bile OZN poverjene. Zato bi bilo želeli, da bi ta jubilej pomenil na eni strani konec dosedanjega ne vedno uspešnega obdobja, na drugi strani pa začetek še večje aktivnosti in predvsem tudi večje doslednosti, s tem pa večje uspešnosti Združenih narodov, ki so slej ko prej največji up človeštva, da si zgradi svet, v katerem bodo vladali mir, svoboda in enakopravno sodelovanje med narodi.

1975 zvišalo na 4 milijarde, do leta 1986 na 5 milijard in do leta 1995 že na 6 milijard ljudi. Pri tem je še posebno zaskrbljujoče razmerje naraščanja prebivalstva med bogatejšimi in revnejšimi državami, ki znaša zdaj 29:71, se bo pa po predvidevanjih statistikov do leta 1985 še poslabšalo na 25:75.

V evropskih državah, Sovjetski zvezi, Združenih državah Amerike, na Japonskem in v Oceaniji, kjer je skupaj komaj eno milijardo ljudi, znaša letna stopnja naraščanja prebivalstva približno 1 odstotek, medtem ko znaša ta stopnja na siromašnejših celinah, torej v Aziji, Afriki in Južni Ameriki, od 2,3 do 2,9 odstotka. Število neaktivnega oziroma odvisnega prebivalstva (prebivalci pod 15 in nad 64 let starosti) dosega v bogatejših predelih le redkokdaj več kot eno tretjino, toda v revnejših delih sveta se giblje okoli dveh pelin.

Pretirano naraščanje prebivalstva na svetu, še posebno v revnejših deželah, so v zadnjem desetletju skušali nekoliko zaježiti z načrtovanjem družine, ki ga priporočajo tudi Združeni narodi. Vendar pa se je prav v tem desetletju število svetovnega prebivalstva najbolj zvišalo v vsej zgodovini človeštva.

POŠIROKEM SVETU

DUNAJ — Ta teden je na uradnem obisku v Avstriji predsednik državnega sveta Socialistične republike Romunije Nicolae Ceausescu, ki s tem vrača obisk zveznemu prezidentu Jonasu, kateri je pred meseci obiskal Romunijo. Romunskega državnega poglavarja spremljajo podpredsednik vlade Banc, zunanji minister Manescu, minister za zunanjo trgovino Burtica ter člana državnega sveta Mitea in Prea. Med razgovori, ki so jih imeli romunski gostje z avstrijskimi predstavniki, so obravnavali vprašanja odnosov in sodelovanja med obema državama, prav tako pa izmenjali mnenja tudi o važnih mednarodnih problemih. Z obeh strani je bila znova poudarjena želja po nadaljnji utrditvi in razširitvi vsestranskega sodelovanja med Avstrijo in Romunijo.

BEOGRAD — Predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito bo prihodnji mesec odpotoval na obisk v beneluške države. V dneh od 20. do 23. oktobra bo kot gost kraljice Juliane bival na Nizozemskem, še prej pa bo obiskal tudi Belgijo in Luxemburg.

WASHINGTON — Na sedežu ameriškega predsednika je bilo objavljeno, da bo Nixon v času od 27. septembra do 5. oktobra obiskal vrsto evropskih držav. Predvideni so obiski v Italiji (ob tej priložnosti tudi sprejem pri papežu), Španiji, Veliki Britaniji in Irski, poleg tega pa naj bi se predsednik Nixon sešel tudi z jugoslovanskim predsednikom Titom.

MOSKVA — Sovjetska znanost je pri osvajanju vesolja zabeležila nov senzacionalen uspeh. Avtomatska vesoljska postaja „Luna 16“ je mehko pristala na Luni, kjer je v enodnevnem delovnem programu med drugim zbrala vzorce Lunine površine in se potem spet usmerila nazaj proti Zemlji. Pristanek avtomatske postaje je bil predviden za včeraj. S tem je, kakor pravijo v mednarodnih strokovnih krogih, Sovjetska zveza dokazala, da razpolaga z najvišje razvito tehniko, kajti najnovejši uspešno opravljeni eksperiment je treba priznati kot izreden uspeh na področju vesoljskih raziskav.

STOCKHOLM — Minulo nedeljo so na Švedskem volili nov parlament, hkrati pa so bile tudi volitve pokrajinskih, mestnih in občinskih svetov. Pri parlamentarnih volitvah je vladna socialdemokratska stranka, ki zdaj že 38 let neprekinjeno vodi državno politiko, sicer zgubila dosedanje absolutno večino (njen delež je padel od 50,1 na 46,4 odstotka), vendar je slej ko prej najmočnejša stranka in bo s podporo komunistov lahko tudi v bodoče stavila vlado. Komunisti, ki po zadnjih volitvah niso več bili zastopani v parlamentu, so tokrat namreč dobili 4,9 odstotka glasov in 17 mandatov ter so že od vsega začetka nedvomno povedali, da z njihovo pomočjo Švedska ne bo dobila meščanske vlade, kar z drugimi besedami pomeni, da bodo — kar se je na Švedskem že večkrat zgodilo — podprli socialne demokrate in s tem tudi za naprej zagotovili napredno politiko.

KUBED — V istrski vasi Kubed je bila v nedeljo proslava stoletnice prvega istrskega tabora. Na proslavi, katere pokrovitelj je bil predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Stane Kavčič, se je zbralo več kot 6000 ljudi iz slovenskega Primorja, Istre in obmejnih predelov Italije. Slavnostni govor je imel slovenski književnik Matej Bor, ki je naglasil, da je prav kubedski tabor pred sto leti kot prva množična manifestacija politično prebudil Slovence in Hrvate v Istri ter jih vzpodbudil k akcijam.

AMAN — V trenutku, ko je kazalo, da bo v Jordaniji prišlo do sporazuma med Jordanci in Palestinci, je deželo zajela prava državljanska vojna. Oblast je prevzela vojska, ki je takoj začela boj proti palestinskemu gibanju. Razvile so se velike bitke, v katerih je po nepopolnih vesteh na obeh straneh padlo že na tisoče ljudi. V arabskih krogih so poudarili, da gre pri tem prelivanju krvi za posledice široke zarote proti arabskemu osvobodilnemu gibanju ter da obstaja nevarnost tuje vojaške intervencije. O taki možnosti je govoril tudi ameriški predsednik Nixon, ki je dejal, da ni izključena intervencija ameriških čet, če bi prišlo do poraza jordanskega kralja Husaina. Seveda pa bi tako vmešavanje Amerike položaj le še zaostri in povečalo nevarnost splošnega oboroženega spopada v tem delu sveta, zato mnoge miroljubne države — med njimi zlasti tudi Jugoslavija — resno svarijo pred tujim vmešavanjem, ki bi pomenilo kršitev ustanovne listine OZN.

RIM — V Rimu so zadnje nedelje slavili stoletnico zgodovinskega dneva, ko je „večno mesto“ na bregovih Tibere iz dotadanje papeške države postalo prestolnica Italije in je bil s tem združen ves polotok.

Združeni narodi obhajajo srebrni jubilej

Na sedežu OZN v New Yorku se je prejšnji teden začelo letošnje jubilejno zasedanje glavne skupščine svetovne organizacije. Združeni narodi obhajajo svoj srebrni jubilej — 25-letnico obstoja in dela v službi človeštva, njegovega napredka in mira. Slovesni del zasedanja glavne skupščine bo prihodnji mesec in se bo za to priložnost zbralo v New Yorku veliko vodilnih državnikov iz vseh delov sveta.

Jubilej Združenih narodov je jubilej izredno pomembnega dogodka v zgodovini človeštva. Kajti ustanovitev OZN leta 1945, po doslej najbolj krvavi vojni, je pomenila veličastno zmago najbolj občutenih idealov in upov človeštva. Bila je določen in učinkovit poseg v tisto najbolj bolečo in vedno odprto rano v medčloveških odnosih — v nebrzdano uporabo sile. Zato pomeni vir upanja neprecenljive vrednosti za človeštvo, za njegov socialni, gospodarski, kulturni in občeloveški napredek.

Ob jubileju Združenih narodov, tega svetovnega parlamenta, ki naj bi bil resnično poročilo za trajen mir v svetu, je obračun nedvomno bogat. Res je, da je bila OZN v minulih 25 letih tarča številnih napadov in kritik zaradi dela, ki ga je opravljala. Prav tako je res, da svojih nalog ni vedno izpolnila v splošno zadovoljstvo ter je morala ob marsikaterem vprašanju priznati svojo nemoč — pač zaradi tega, ker je že od vsega začetka bila in do danes ostala zrcalo razmer, ki vladajo v svetu. Zato so se v njej — zdaj bolj, zdaj manj — zrcalili tudi sledovi hladne vojne in blokovskih razprtij. Toda hkrati je bila po zaslugi daljnovidnih državnikov, ki so sodelovali pri njenih odločitvah, tudi v kritičnih trenutkih resnični svetilnik tistih, ki so bili potrebni podpore in pomoči.

Pri oceni dosedanjega dela ter uspehov in neuspehov OZN je treba najprej imeti pred očmi, kakšen je bil svet, v katerem je ta organizacija nastala in v katerem dela. Nekateri ji očitajo, da ni veliko dosegla od vsega tistega, kar se je od nje pričakovalo. Vendar pa je treba priznati, da je dosegla marsikaj, kdaj pa kdaj celo tudi kaj takega, kar od nje niti ne bi mogli pričakovati glede na razmere v svetu.

Glavno „opravičilo“ za OZN, da v prvem četrtoletju svojega obstoja ni mogla doseči še več, je nedvomno dejstvo, da je svet razcepljen na nasprotno bloke, ki tudi v svetovni organizaciji zastopajo vsak svoje interese. To velja še posebno za velike sile, ki so v OZN dolgo let gledali le „glasovalni stroj“, s katerim so izsiljevali odločitve sebi v korist in drugim v škodo. To pa je močno škodovalo ugledu OZN, ki je začela zgubljati zaupanje mnogih ljudi in držav.

V zadnjem času pa je opaziti tudi v tem pogledu bistvene razlike. Danes šteje OZN že 126 članic. Več kot polovica teh članic so mlade države, ki so postale svobodne in neodvisne šele po nastanku OZN, mnoge prav po načelih, ki jih OZN proglašča. Ravno te države, ki niso uvrščene v bloke, so danes glavni poborniki politike, ki se zavzema za reševanje svetovnih problemov v duhu načel, kot jih vsebuje listina OZN — torej politike, ki pomeni krepitev vloge Združenih narodov.

Svet spet začne upirati poglede v Združene narode in želja, da se tej veliki organizaciji da

Po dolgoletnih bojih:

Slovenska strokovna šola v Trstu

Po dolgih letih boja je slovenska narodna skupnost v Trstu končno dobila prve zamatke svoje lastne strokovne šole. Čeprav italijanske oblasti niso ugodile vsem tozadevnim zahtevam tržaških Slovencev, je pričakovati, da bo slovenska strokovna šola s pričetkom šolskega leta meseca oktobra začela uspešno delovati. Za zdaj sta ustanovljeni dve sekciji, in sicer sekcija za orodne mehanike ter sekcija za ženske življe. Šolanje na sekciji za orodne mehanike bo trajalo tri leta, šolanje na sekciji za ženske življe pa dve leti. Slovenska strokovna šola je zaenkrat kombinirana, to se pravi, da je priključena italijanski strokovni šoli. Šole v naslednjih letih bo postala povsem samostojna in bo razpolagala s samostojnim vodstvom ter z lastnimi delavnicami. Učni jezik na novi šoli je seveda slovenski.

Slovinci v Italiji so že leta 1964 opozorili rimske oblasti na nujnost slovenskih strokovnih šol v Trstu in v Gorici, izrecno zahtevo pa je predložil Sindikat slovenske šole 30. 6. 1965. Strokovna šola trgovskega tipa je bila medtem že ustanovljena v Gorici in bo z novim šolskim letom imela že tri razrede. Pri pogovorih za ustanovitev slovenskih strokovnih šol v Trstu pa so slovenski zastopniki pri italijanskih oblasteh kmalu trčili na težave. Italijanske oblasti so namreč zahtevale recipročnost, in sicer ustanovitev italijanskega šolskega zavoda v Bujah. Zavod v Bujah je bil z odlokom ustanovljen že lansko leto, delovali pa je začel s pričetkom tega šolskega leta.

Za ustanovitev slovenske strokovne šole so se potegovali vsi primorski Slovenci ne glede na njihovo politično usmerjenost. V ospredju

prizadevanj so stali Slovenska kulturno-gospodarska zveza, Sindikat slovenske šole, Slovenska gospodarska združenja, poslanec Albin Škerk ter deželni, pokrajinski in ob-

činski svetovalci. Pri tem je bila potrebna velika vztrajnost in potrpežljivost, ker se je zadeva vlekla na dolgo in so Slovenci slišali v tem času mnogo lepih obljub.

Tržaški Slovenci bi bili z ustanovitvijo slovenske šole pred štirimi leti veliko bolj zadovoljni, kajti vsako zgubljeno leto pomeni veliko škodo za narodno skupino. Ne strinjajo se tudi s tem, da je slovenska strokovna šola priključena italijanski. Kot pravijo, bi morala biti nova šola povsem samostojna. Močno kritizirajo končno tudi dejstvo, da je bila slovenska strokovna šola dekretirana šele dva tedna pred pričetkom pouka in ne ob koncu preteklega šolskega leta.

Štajerska jesen 1970

Oktobra bo v glavnem mestu Štajerske spet „Štajerska jesen“. To je največja kulturna prireditve v Gradcu tekom leta. Program letošnje „Štajerske jeseni“ je raznovrst in pester; zajame skoraj vsa področja kulturnega delovanja. Osrednje prireditve „Štajerske jeseni“ bodo v Gradcu, nekaj pa jih bo izven mesta, kot na primer slikarski simpozij na gradu Retzhofu pri Lipnici.

Celotna „Štajerska jesen“ je razdeljena na Štajersko akademijo, umetnostni simpozij, literarni simpozij,

glasbeni protokol, gledal. prireditve in likovne prireditve. Osrednja tema Štajerske akademije je „Tradicija — temelj ali privesek“. Pogovorov Štajerske akademije se bodo udeležili pomembni evropski publicisti. Ob Štajerski akademiji bo teklen simpozij pod nazivom „Integrirana in ne-integrirana revolucija v umetnosti“.

Literarni simpozij, ki bo trajal od 9. do 11. oktobra, ima naslov „Tradicija in sedanjost“. Pri razgovorih bodo sodelovali vidni nemški književniki. Na tem simpoziju bodo razčlenjevali tudi literarna dela antike in klasike.

Pri glasbenem protokolu bo nastopil tudi orkester RTV Ljubljana pod vodstvom Sama Hubada, kot solist pa bo sodeloval Fedja Rupelj. Na prvem koncertu bo nastopil orkester avstrijskega radia. V tej zvezi je treba omeniti še odrska glasbena dela. Gostoval bo Theater an der Wien z muzikalom „Človek iz Manche“. Dogodek zase bo krstna izvedba glasbene dramatične akcije v 14 slikah Aventures and Nouvelles Györgya Ligetija. Ligeti je za to svoje odrsko delo napisal tudi besedilo. Druga prvoizvedba bo opera „Trmoglavci“ Rudolfa Weishappla. Dirigiral bo Berislav Klobučar.

Tudi dramsko gledališče bo pripravilo vrsto predstav. Med drugim bodo uprizorili dve odrski deli Kohouta in Haralda Sommerja. Likovne prireditve bodo na vrsti med 3. in 6. oktobrom. Najprej bodo odprli razstavo „Avstrijska umetnost 1970“, nato pa še razstavo Bruna Munarija iz Milana in nazadnje razstavo del, ki bodo nastala na letošnjih V. mednarodnih slikarskih tednih na gradu Retzhofu pri Lipnici.

Mestno gledališče Celovec

V Mestnem gledališču Celovec bo prva premiera letošnje sezone 1. oktobra. Uprizorili bodo Mozartovo opero „Don Giovanni“, režiral bo intendant Herbert Wochinz, dirigiral pa Robert Filzwieser. V teku sezone se bo zvrstilo še 19 premier. V novi sezoni bodo igrali pet oper. Komadov, štiri operetne, devet dramatskih — tri bodo pokazali v okviru Studia — in eno pravljico.

Celovško gledališko življenje bodo poživila še razna gostovanja avstrijskih in inozemskih gledališč. Z Dunaja bosta prišla Burgtheater z „Medeo“ dramatika Grillparzerja (13. oktobra) in Theater in der Josefstadt s Kortnerjevo inscenacijo Schillerjevega dela „Emilia Galotti“. Baletni večer bo pripravila Grita Krätke, koreografka Državne opere v vzhodnem Berlinu. V okviru predstav študijskega odra pa bo sodeloval znani slovenski režiser in pisatelj Žarko Petan, ki bo v Celovcu režiral delo Rogerja Vitrasca „Viktor ali Otroci na Oblasti“.

Ansambel celovškega Mestnega gledališča so za to sezono okrepili nekateri znani umetniki, ki so ali že enkrat gostovali v Celovcu ali bodo prvič nastopali v celovškem gledališču. Pri posameznih predstavah pa bodo kot gostje tudi to sezono nastopili pomembni umetniki različnih evropskih gledališč.

Predvidena so tudi gostovanja v nekaterih mestih koroške ter v Trstu in Ljubljani.

KULTURNE DROBTINE

● Dunajski Burgtheater trenutno gostuje v skandinavskih deželah. Ansambel je že z uspehom nastopil na Finskem, od koder je pot nadaljeval na Švedsko. Predvidene pa so še predstave na Norveškem in na Danskem.

● Razstavo del znamenitega španskega slikarja Francisca Goya si je v muzeju Mauritshuis v Den Haagu ogledala 152.000 obiskovalcev; tretjina jih je prišla iz inozemstva. Isto razstavo bodo danes odprli v Louvru v Parizu.

TONE SVETINA

38

UKANA

PRVA KNJIGA

„Kakšne so vesti? Dobre ali slabe?“ se je zanimal komandant.

„Dobre in slabe. Nekaj dni sem delal, da sem iz grada, ki ga imamo na kupe, nabral nekaj uporabljivih stvari. Več suma, malo dokazov.“

„Kako pa je s fantom, ki smo ga prijeli na Črnem vrhu?“ se je pozanimal Dule in globoko potegnil dim.

Blisk je povedal, da so izvlekli iz njega vse, kar je bilo mogoče. Zadnje dneve pa si je izmišljal nove stvari, ki so zameglile tisto, kar je povedal prvi dan.

Dule se je spomnil, kako so fanta ujeli. Bil je pretkano vrinjen in dobro izšolan, vendar pa se je zelo enostavno ujel. Z njegovim odkritjem se je pričel odvijati klobčič skrivnosti.

Kmalu po ustanovitvi divizije se je bataljon pred kasarnami na Črnem vrhu uril s puškami. Oboroženi z dokaj različnim orožjem, pretežno uplenjenim, so kaj neenotno metali puške na rame. Ko je pregledoval enoto, mu je padel v oči mlad dečko, ki je med vsemi najbolje uril s puško. Drobčen, petnajstleten fant, z zavihanim nosom, predrnim pogledom in lasmi, štrlečimi kot streha čez ušesa. Roke je imel umazane, suknjo predolgo in čevlje prevelike. Blizu njega je prav tako strumno in skrbno metal puško na ramo mlad fant v uniformi nemškega vojaka. Uganil je, da je to

dezertler iz nemške vojske. Pogledal ju je in zbudila se mu je primerjava. Vprašal je fantiča, od kdaj je v partizanih, in izvedel je, da je komaj nekaj tednov. Pohvalil ga je in ga vsem za zgled postavil pred bataljon. Vesel zaradi pohvale, je hitro napravil še nekaj vaj s puško in desno ramo. To ga je pokopalo. Pozabil je, da se v nekaj tednih v partizanih ne more naučiti večšine nemške kasarne. Drobna nepozornost se je maščevala gestapu. Fanta so aretirali in ga zaslizevali v podzemni kasarni. Najprej je vse tajil. Zlomili so ga z zvijačo, ko so mu obveščevalci povedali, da so bili o njegovem prihodu že obveščeni od svojih ljudi, ki jih imajo v gestapu. V zapisniku pa je pisalo, da je prišel gestapu v roke že leta dvainštirideset zaradi očeta, ki je delal za OF. Očeta so ob privolitvi, da odide sin v gestapovsko šolo, izpustili. Bil je šest mesecev v šoli za diverzante v Nemčiji. Naučili so ga ravnanja z vsakovrstnim orožjem, orientacije po neznanih terenih, gladovanja in prehranjevanja na lastno pest, saj so jih s padali spuščali v neznane kraje. Usposabljali so jih za propagando med ljudstvom in jih vzgajali v brezpogojni poslušnosti. Kar jim ni šlo v glavo samo od sebe, so jim utepali z bičem in palico. Tako so tudi fanta spremenili v slepo orodje. Kot strokovnjak se je vrnil na domača tla in za gestapo vohunil. Potikal se je po hostah, kjer naj bi se srečal s partizani. Včasih je bil pastir, drugič je preoblečen v kmečkoga fanta nabiral gobe ali jagode. Smukal se je okoli taborišč terencev. Oglašal se je tudi na samotnih domačijah in se izdajal za partizana. V brigado so ga vrinili, da bi vzdrževal zvezo in dajal naloge posameznim agentom. Poznal je precej komandantov, vedel je za njihove življenjepise, pri šefu pa si je ogledal njihove slike. Svoji zanikni pojavi se je imel zahvaliti, da je obstal in spravil mnogo ljudi v grob.

Komandant je preletel spisek ljudi na vodilnih mestih,

France Bevk umrl

Na svoj osemdeseti rojstni dan je v ljubljanski bolnišnici umrl slovenski pisatelj in družbeni delavec France Bevk. Po vsej Sloveniji in v zamejstvu so se pripravljali na proslavo Bevkovega jubileja. Smrt je posegla vmes. O Bevkovem literarnem delu smo spregovorili že v eni preteklih števil. Danes hočemo orisati predvsem Bevkovo življenjsko pot, njegovo borbo za svobodno Primorsko in njegovo povezanost z zamejstvom.

Koroški Slovenci smo srečavali Franceta Bevka na literarnih večerih na podeželju. Svoje spise je razdevolje objavljati tudi v „Mladem rodu“ in „Slovenskem vestniku“. Med njegova zadnja dela spada potopisna knjiga „Rož, Podjuna, Zila“, v kateri je opisal južnokoroške kraje in naše ljudi. Vedno se je živo zanimal za problematiko naše narodnostne skupine.

Franceta Bevka je odlikovalo predvsem eno: ostal je med svojimi primorskimi rojaki tudi v težkih časih med obema vojnama in v prvih letih druge svetovne vojne. Že zgodaj se je pisatelj vključil v kulturno-prosvetno delo primorskih Slovencev. Leta 1916 so ga zaradi zaplenjenih protivojnih spisov v uredništvu Doma in sveta v Ljubljani označili za politično nezanesljivega. V Radgoni je doživel Bevk leta 1918 upor slovenskih vojakov. Takoj po vojni je opustil učiteljski poklic in se povsem posvetil kulturno-prosvetnemu delu. Sodeloval je pri raznih listih in revijah. Konec 1920 se je vrnil v Gorico, kjer je nekaj časa urejal Mladiko in bil v službi pri Narodni knjigarni. Leta 1926 so ga fašistične oblasti prvič aretirale in obsodile na štiri mesece zaporu. V poznejših letih je bil Bevk zaradi svojega delovanja ponovno večkrat obsojen in zaprt. Tako je bil leta 1934 obsojen na tri leta konfinacije na otoku Ventotene blizu Neaplja; od tam je bil izpuščen na intervencijo slovenskega PEN-kluba, čigar član je postal. Ko je Italija leta 1940 vstopila v vojno, je bil obsojen na 17 mesecev ječe. Tako je dočkal napad na Jugoslavijo v goriškem zaporu, kjer je doživel tudi zlom Italije 10. septembra 1943.

Takoj po zlomu fašizma se je priključil partizanskemu gibanju. Istega leta je postal podpredsednik Pokrajinskega odbora OF za Slovensko Primorje. Leta 1944 je bil izvoljen v Slovenski narodnoosvobodilni svet, jeseni istega leta pa je bil izbran za predsednika Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in Trst. So obovoditvi se je kot predsednik PNOO lotil boja za ureditev narodnih meja z Italijo. Udeležil se je mirovne konference v Parizu. V prvih povojnih letih je bil republiški in kmalu nato tudi zvezni poslanec. Leta 1950 je prevzel mesto predsednika društva slovenskih književnikov, dve leti navedb pa je postal tudi funkcionar Slovenske matice. Slovenska akademija znanosti in umetnosti ga je imenovala za svojega rednega člana leta 1953. Leto pozneje je prejel za svoje življenjsko pisateljsko delo Prešernovo nagrado.

V soboto so se najvišji predstavniki slovenskega kulturnega in političnega življenja na Žalah poslovili od pisatelja in borca za svobodo. Žalne poslovitosti so se udeležili predsednik Zveznega izvršnega sveta Mitja Ribličič, predsednik skupščine SRS Sergej Kraigher, predsednik IS SRS Stane Kavčič, drugi vidnejši kulturni in politični delavci Slovenije ter zastopniki slovenskih organizacij iz zamejstva, med njimi tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze Hanzi Weiß, medtem ko je zveza slovenskih organizacij Bevkovi ženi brzojavno izrazila sožalje.

Na žalni svečanosti je podpredsednik zvezne skupščine dr. Marijan Brecelj orisal lik Bevka kot borca za socialne in nacionalne pravice. Ciril Kosmač se je poslovil od pokojnega pisatelja v imenu slovenskih in jugoslovanskih pisateljev ter v imenu Akademije znanosti in umetnosti. Poudaril je, da je pisatelj Bevk živel, kot je živelo njegovo ljudstvo, se boril za svobodo človeka in domovine, za svobodo besede in za socialno pravičnost. Predsednik SKGZ Gorazd Vesel je spregovoril v imenu tržaških, goriških in beneških Slovencev.

Truplo so nato prepeljali v Novo Gorico, kjer se je od pisatelja poslovila petnajststočlana množica. Na solkanskem pokopališču je zadnje besede v slovo pisatelju povedal dr. Vilfan. Pevski zbor Srečko Kosovel in godba JLA sta se poslovila od pokojnega z žalostinkami.

ki jih je fant označil za gestapovske agente.

„Blisk, nemogoče se mi zdi, da bilo vse to res,“ je odkimaval z glavo.

„Tudi jaz mislim, da vse ne drži. Fant je v vnevi, da bi si rešil življenje, govoril in osumil vsakogar, katerega ime se je spomnil. Pemc misli, da je to nemška taktika za slučaj, če ga dobijo. Če bi pogubil sebe, bi pogubil tudi mnoge naše ljudi in zmedel iskanje resničnih krivcev. Vnesel pa bi tudi strah in nezaupanje v naše vrste.“

„Kar je, je slabo,“ je dejal Dule. Preblisnila ga je neka slutnja in se izgubila ob novi misli: Komu naj še zaupa? To vprašanje ga je že nekaj dni mučilo s težo osebne odgovornosti za potek nadaljnjih dogodkov.

Skozi okno se je razlil plamen zgodnjega sonca in komandantu dramatično obsvetil obraz. Blisk je molčal, ker so bile besede, ki jih je rekel Dule, preveč resnične. V sebi je začutil slabost. Počutil se je premlad in premalo izkušen. da bi sodil o takih stvareh. Šlo je za življenje mnogih znanih ljudi. Slutil je, da se je sprožil plaz, ki bo mnoge pokopal. Toda koga? Kdo je kriv in kdo ni, je bilo veliko vprašanje.

„Kako je vse zapleteno in odgovorno. Čez teden dni bo šla divizija v ofenzivo. Napadli bomo z nenehnim občutkom, da so naši načrti izdani. Najbolj se bo treba paziti izpriencev, tistih, ki so jih imeli na vajejih že pred aprilskim zlomom. Delajo za denar, zrinili so se med nas in govorijo z našim jezikom. Tiste, ki jih dobe v zaporih in jih prisilijo, kmalu odkrijemo. Treba bo napreči vse sile,“ je dejal Dule. Blisk pa je nemočno skomignil z rameni: „Mi bomo napravili vse, kar bomo mogli. Spoprijeli se bomo s stvarmi, saj se jim ne moremo izogniti.“ Dule pa je dodal: „Agenti so kakor gnojni tvor na zdravem telesu. Potrebna bo operacija. Odrezati brez sentimentalnosti. To je edini izhod. Še nekaj preden končava,“ je dejal komandant. Po-

ZAHVALA

Zveza slovenskih organizacij in Slovenska prosvetna zveza se zahvaljujeta vsem pevovodjem, pevkam in pevcem, igralcem, godbam, štehvavcem, rediteljem ter prodajalcem značk za njihovo sodelovanje pri proslavi 100-letnice ljudskih taborov na Koroškem. Zahvala velja tudi vsem, ki so uredili in pripravili prostor za proslavo. Ne nazadnje se ZSO in SPZ zahvaljujeta za sodelovanje okolišem taborov ter vsem obiskovalcem spominke proslave za njihovo prisotnost na veličastni manifestaciji življenjske volje našega ljudstva.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem
Slovenska prosvetna zveza

Loga vas

Pred kratkim je umrla v celoški bolnici Suzana Košir, posvojena Rainer rojena Kakl. Pokojna je bila lastnica Sušnikovega posestva v Logi vasi. Že nekaj časa je bolehala. Da bi ozdravela, se je odpravila v celovško bolnico, vendar ji ni bilo dano, da bi se spet zdrava vrnila na svoj dom. V starosti 57 let je umrla.

Pokojna je bila zavedna Slovenka. Kot taka je morala med vojno okusiti tudi pregnanjanje. Nemci so tudi njo pregnali kot toliko naših družin z lastnega posestva. Bila je internirana v taborišču Hesselberg. Tudi tam ni držala roke križem; pomagala je svojim sotrpinom, kjer je le mogla.

Ob odprtem grobu ji je poleg domačega župnika spregovoril tudi

Odgovor ministra glede slovenske gimnazije

Na zadnji seji Zveze slovenskih organizacij so odborniki sklenili, da naslovijo na ministra za pouk in umetnost posebno pismo v zvezi z gradnjo lastnega poslopja za slovensko gimnazijo. Opozorili so ministra Gratz, da bi morali z gradnjo lastnega poslopja slovenske gimnazije začeti istočasno s pričetkom gradnje velikovške gimnazije. V zadnjih tednih se je namreč vedno spet pisalo o potrebi poslopja za velikovško srednjo šolo, medtem ko v primeru slovenske gimnazije ni bilo opaziti tega prizadevanja. Poleg tega pa je minister pripravil dolgoročni načrt o gradnji srednjih šol v Avstriji in je bilo zato treba opozoriti na uvrstitev poslopja slovenske gimnazije med najnujnejše objekte.

Ta teden je minister Gratz odgovoril ZSO, da je ta projekt šolske gradnje že uvrščen v program gradnje šolskih poslopj in da se bo projekt v skladu z Deželnim šolskim svetom za Koroško obravnaval kot nujen.

predsednik Zveze slovenskih izseljencev Lovro Kramer, ki je orisal življenjsko pot umrle in se posebno spomnil na njeno težko usodo pregnanstvu. Zveza slovenskih izseljencev je položila na grob tudi venec. Pogreba pokojne Suzane Košir se je udeležila velika množica žalnih gostov. Z žalno pesmijo pa so se od nje poslovili logavaški pevci.

Suzano Košir bomo ohranili v častnem spominu!

TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TR

Kakor že pred sto leti, se tudi danes konservativci bojijo množičnega praznovanja, ki ima politično ozadje. Ne bojijo se samo praznovanja; klerikalci imajo strah, da bi ljudstvo na podeželju zvedelo za njihovo politiko, saj sicer ne bi mogli govoriti o tajnih protokolih in pismih etc., ki naj bi ostali — vsaj po mnenju Tednika — znani samo majhni eliti politikov in jih javnost ne bi smela poznati.

Le kaj se je zgodilo? ZSO bi se rada spominjala prednikov, t. j. tistih ljudi, katerim se imamo zahvaliti, da danes Slovenci živimo v vsaj življenju primernih razmerah. NSKS pa kratkoma odklanja takšno praznovanje, češ, spomniti se moramo materinskega dne oziroma biti moramo tihi in molčati, ker bi takšno praznovanje lahko zastrupilo mirno ozračje pred praznovanjem 10. oktobra. To je dokaz za to, da se je NskS že v tolikšni meri navadil hlapčevskega molka in kimanja, da se boji odpreti usta in mirno prepusti raznim organizatorjem praznovanja 10. oktobra, organizatorjem, ki pljuvajo na koroške Slovence, ki znova in znova kršijo njih pravice, ker vedo, da so Slovenci mirni kot dresirani psi. NskS se je dal dobro tepen pes, da bi bilo v „interesu mirnega sožitja in kolikor toliko (sic!) neoviranega razvoja v deželi (...) umestno praznovati šele v prihodnjem letu na primeren (sic!) način“.

Sele Borovnica

V nedeljo 13. 9. 1970 je selski župan Herman Velik predal požarni brambi v Selah — Borovnici novo gasilsko poslopje. Požarna bramba praznuje letos 40-letnico obstoja. Novo poslopje je blagoslovil selski župnik Vauti.

Komandant imenovane požarne brambe podžupan Orasche je uvodoma pozdravil delegacije sosednjih bramb, delegacijo gasilcev iz Tržiča ter župana Velika. Župan Velik je v svojem nagovoru poudaril, da so gasilci v preteklih letih žrtvovali veliko časa za posamezne vaje ter podčrtal njih pripravljenost ščititi imetje občanov. Zahvalil se je vsem, ki so po svojih močeh prispevali za zgraditev nove gasilske hiše. Nazadnje je župan predal poslopje komandantu gasilcev in se mu zahvalil za njegovo 22-letno delovanje pri gasilcih v Selah — Borovnici.

Praznovanje gasilcev se je nadaljevalo pri Trklu.

Kje le leži histerija?

Toda eno velja: „Edino hlapci cvilijo ponižno kakor psi / in lajajo, da nas je malo, / da bi v uporu vse pobralo...“ — (Kajuh, Slovenska pesem).

Tako je bilo nekaj časa za NskS-ovce vse v redu. Kaj jih je brigala muja ZSO, ki se je kljub odpovedi NskS potrudila za skupno praznovanje; dokler se je zgodilo vse samo v tajnih pogovorih, tajnih protokolih, tajnih pismih...

A glej, zgodilo se je nekaj neverjetnega: ZSO objavlja slovenski javnosti v presojo brez komentarja korespondenco o pripravi spominke proslave. Vse zahrbtno delo je nenkrat prišlo na dan. Za brezidejne izgovore, politične intrige, za vse izve slovenska javnost — brez komentarja. Če pismi vsaj ne bi bili foto-

OPOMBA UREDNIŠTVA

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise bralcev našega lista, pri tem pa izrecno ugotavljamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva. Tokratni dopis smo, kot smo omenili v zadnji številki, prešli že prejšnji teden, vendar ga zaradi pomanjkanja prostora nismo mogli objaviti že tedaj.

PARTIZANSKA GROBIŠČA NA KOROŠKEM

Šmihel pri Pliberku

Na pokopališču v Šmihelu pri Pliberku je grob partizana Karla Kluna-Marka. Marko je bil doma iz Gorenje vasi pri Ribnici, kjer se je rodil 18. 7. 1926. Padel je 25. 11. 1944 pri kmetu Bicelnu (posestnik Vinko Pečnik) v Rutah pri Bistrici nad Pliberkom. Tam je bil tudi začasno pokopan, dne 28. 10. 1947 pa prekopan na pokopališče v Šmihelu.

Karel Klun-Marko je bil član Okrožnega komiteta SKOJ-a za Dobro polje na Dolenjskem, kjer so ga domačini poznali pod imenom Kovačev Korl. V začetku leta 1944 je prišel na Koroško, da pomaga v organiziranem boju; na Koroško se je prijavil prostovoljno, čeprav je vedel, kakšne težave ga čakajo.

Grob padlega partizana Marka je vzhodno od cerkve ter ga vedno krasi cvetje ljubezni in spoštovanja.

KOT ŽRTVE SO PADLI V BORBI ZA NASI

Nov jugoslovanski konzul v Celovcu

V začetku septembra je nastopil na jugoslovanskem generalnem konzulatu v Celovcu svojo službo novi konzul Branko Čop. Kot smo že poročali, se je konzul Željko

Jeglič vrnil na novo službeno mesto v Jugoslavijo. Odbor Zveze slovenskih organizacij se je začetka meseca poslovil od konzula Jegliča in ob tej priložnosti izrekel dobrodošlico novemu konzulu.

Konzul Čop za koroške Slovence ni neznanec. Pred leti je namreč že deloval na jugoslovanskem generalnem konzulatu v Celovcu. Koroški Slovenci smo ga takrat spoznali kot prijaznega in prizadevnega človeka. Ko se je pred leti poslovil, je menil, da ne bo več sprejel nobene diplomatske službe. Toda na Koroško se je rad vrnil, kot je sam poudaril.

Novi konzul Čop se je prejšnji petek uradno predstavil koroškemu deželnemu glavarju Simi, ki mu je zaželel na novem službenem mestu veliko uspehov. Izrazil pa je tudi pričakovanje, da bo konzul Čop, kot vsa pretekla leta, prispeval svoje k dobrososedskemu odnosu med Koroško in Socialistično republiko Slovenijo.

VABILO

Slovensko prosvetno društvo „Biserica“ v Celovcu vabi na znanstveno predavanje F. J. Bistra „Koroški Slovenci ob razpadu avstro-ogrske monarhije.“

Predavanje bo v petek 2. oktobra 1970 ob 20. uri v Dijaškem domu Slovenskega šolskega društva, Celovec, Tarviser Straže 16.

K številni udeležbi vabi društveni odbor.

Nemci uničili patroljo Vojkove brigade. Padli so vsi, razen enega, ki se je ranjen potuhnil.

Blisk se je poslovil od komandanta in po njegovem naročilu odhitel v brigado, proučiti novo izdajo.

2

Cesta, po kateri so zavili v dolino med hribi, je bila prazna in preprežena s sencami. Včasih se je zalesketala v mesečini in se spet pogreznila med sence. Vožnja po njej je bila nevarna. Že večkrat je tu zgorel kak nemški kamion. Šofer je vozil naglo in preudarno, vendar so mu oči neprestano uhajale v robove, ki so kar naprej rastle, včasih nad zemljo pa spet nad reko na drugi strani. Bal se je, da bi zavozil v zasado, ker je bil svet ob kačasto zviti cesti kakor ustvarjen za presenečenje. Major Wolf je sedel za šoferjem zavoljo varnosti. Pogreznjen vase, mrk, s sencami jeze in utrujenosti pod očmi. Prav nič mu ni bilo mar, kod vozijo. Tudi za žensko, ki je sedela ob njem, se ni zmenil. Name-noma jo je jezil, da bi jo vrgel v negotovost. Doma ji je naročil, naj se hitro obleče, da je nekaj nujnega in da se bodo kmalu vrnili. Vsa pojasnila, ki jih je zahtevala doma in med potjo, je zavračal z besedami: „Počakaj, boš že videla!“ Čakala je in molčala. Počutila se je ujeto. Premišljala je, kje in kdaj se mu je zamerila. Ko je zadnjič spal pri njej, sta bila zelo zaupna. Izrazila je le nekaj dvomov v nemško zmago in nič drugega.

Major Wolf pa je mrzlično razvijal poslednje kombinacije svoje namere, ki si jo je zamislil takoj, ko je pred dnevi prebral poročilo neprecenljivega agenta H-8. Ta mu je sporočil o odkritju kurirja agenta za dvezi in že nekaterih manjših v mreži. Izrazil je bojazen, da bi ga lahko agenti, s katerimi se je sestajal v gostilni in ga edini poznajo, izdali. Bili so le trije, ki so poznali in vedeli za delo H-8. In ta

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

vedal je, da je bil pri njem pred nekaj dnevi major Hrast in mu je predlagal Ano za štab divizije ali štab korpusa. Omenil je, da jo je spoznal na mitingu v brigadi in tudi tam izvedel, kaj vse zna. Blisk je poročal, kar je vedel o njej, toda to, da jo je predlagal Hrast, se mu je zdelo sumljivo. Vendar je molčal, ker tudi o Hrastu še ni rekel zadnje besede, ker ga je tudi Pemc že nekaj časa proučeval. Zato je predlagal, da bi z dekletom še počakali in se dodobra prepričali, če je dekle res primerno, da jo premeste v štab.

Glede Hrasta pa je rekel Dule, da je tudi on istega mnenja kot Pemc in da ga bodo zaradi varnosti premestili iz brigade v divizijski štab, kjer ga bodo lažje nadzorovali. Zanimivo je bilo, kako se je major obnašal ob zaslišanju aretirane fanta na Črnem vrhu. Sedel mu je nasproti, ko je dečko našteval gestapovce v brigadah in je med njimi naštel tudi njegovo ime. Hrastu ni trznila na obrazu niti ena mišica. Celo rahlo se je nasmehnil. Rekel pa ni nobene. Ko so končali, pa je dejal: „Tega fanta je vrnil gestapo, da bi med nami napravil zmedo. Stvar je otročje jasna. Vsako zaslišanje je odveč. Imejmo pamet in ne nasedajmo tako preprosti, pa vendar nevarni provokaciji!“

„To je širokopotezen in inteligenten človek,“ je dejal Dule. Blisk pa je pripomnil: „Toda takšen ni, da ne bi stopil na mino, če mu jo nastavimo. Pemc pravi, da ima recept tudi zanj, seveda, le za primer, če je špijon.“

„Tako naj bo, Blisk. Nadzorovali bomo vsak njegov gib, pa se bo izkazalo, ali so sumi upravičeni ali niso. Po-udarjam pa še enkrat, da moramo biti previdni in ne obsojamo, preden nimamo dokazov v rokah! Ne smemo biti nestrpni. Nekaterim pri nas je vsak bivši aktivni oficir sumljiv. Major Hrast se je v nekaterih bojih pokazal hrabrega in iznajdljivega, nekaj časa so ga vsi hvaležili, skoraj pretirano, sedaj pa ga mnogi gledajo postrani.“

Blisk je nevedno zmaknil z rameni in opazoval koman-

danta, ki je z dolgimi koraki meril sobo in pripomnil: „Sumi letijo tudi na Globočarja, Filipa in Matevža. Tem trem glede preteklosti nimamo kaj očitati. Kurir pa jih je označil kot gestapovske agente. To je veriga, ki ji ni konca, kakor hitro bi začeli ukrepali proti vsem, ki jih je imenoval fant. Napravili bomo, kot je svetloval Pemc, opazovali jih bomo. Ti, Blisk, pa boš pazil na Hrasta, na vsako njegovo stopinjo, razumeš! In še nekaj! Poljaka Toma dobro poznaš. Hrast mi je že nekajkrat omenil, da je s svojo pretirano hrabrostjo in in ogledi postojank kar malo sumljiv. Sumljiv je tudi njegov pobeg iz taborišča.“

Blisku je rdečica udarila v obraz. „Potem sem sumljiv tudi jaz, tovariš komandant. S Tomom sva prijatelja in največ ogledov postojank sva napravila skupaj. Če ta fant ni pošten, ne vem, kdo naj bi bil. Tako drznih ljudi imamo malo.“ Dule se je nasmehnil Bliskovi jezi in rekel: „Drznost še ni merilo predanosti, predrzen je tudi Hrast in še marsikdo, ki mu ne zaupamo.“

Blisk pa se ni podal, z žarom mladeniškega ognja se je potegnil za Poljaka. „Res je, kar praviš. Toda kaj je igra in kaj je pristno, tudi nekaj pove. Pri Hrastu imam občutek, da nas nekateri na tihem prezira in podcenjuje, čeprav je navidezno zelo ljubezniv in nas hvale. Boji se le tebe in Pemca. Prav spretno igra svojo skromnost in sovraštvo do Nemcev. Poljak pa nosi srce na dlani. Tako odkrit je, da mu je že nekajkrat škodilo. Tudi v Hrasta se je obregnil in ranil njegovo samoljubnost, zato ga ne mara. Zelo naduto se je obnašal do njega, ko je Tomo dal nekaj tehtnih pripomb o pomanjkljivosti pri napadu na Poljansko dolino.“

„Dobro, Blisk, tebi verjamem. Čas bo razrešil vse, kar nas tare, mi pa pomagajmo, da se resnica čimprej odkrije,“ je končal Dule.

V vežo je prištokljaj kurir. Prinesel je obvestilo, da so

Proslava stoletnice taborov na Koroškem

(Nadaljevanje s 1. strani)

tljudskih interesov, ki vse so krive, da slovenska misel od taborov pa do narodnoosvobodilne borbe ni imela v zadostni meri tiste socialne vsebine, s katero bi bila zmogovito zajela in mobilizirala najširše ljudske množice našega naroda. Zgodovina koroških Slovencev v zadnjih sto letih je najlepši dokaz za to. Ločeni od narodne celote smo živitarili bedno nacionalno življenje, od narodnih nasprotnikov obnjenje, od narodnih nasprotnikov sojeni na smrt in po njihovi zamisli tudi že odpisani.

Toda prav v trenutku, ko so mislili, da nas ni več, se je naš narod spet strnil in pokazal svojo nezlomljivo voljo do življenja. V krvavi borbi proti najhujšemu nasilniku si je izbojeval prostor pod soncem in ponovno postavil svoje narodno-politične zahteve, ki so vsebovane v skupni Spomenici koroških Slovencev, ki smo jo 11. oktobra pred petnajstimi leti izročili avstrijski vladi, predstavnstvu države matičnega naroda in zavezniškim silam, ki so z državno pogodbo spet vzpostavile svobodo, neodvisno in demokratično Avstrijo.

Brez dvoma je prav današnja proslava ob stoletnici narodnih zahtev pripravna, da se ustavimo ob današnjih zahtevah in upremo pogled v bodočnost, kajti proslave zgodovinskih dogodkov imajo samo smisel, če slonijo na zgodovinskih izkušnjah, se opirajo na trenutno stvarnost in so usmerjene v bodočnost.

Na osnovi zgodovinskih dejstev in revolucionarnih sprememb današnje industrijske družbe, v času sodobne tehnike, ki s pomočjo prometnih in komunikacijskih sredstev povezuje najširše razdalje, meje v demokratični družbi ne morejo preprečevati dejanske, kaj šele duhovne povezave. Zato ni potrebno niti nočemo rušiti mejnikov, pač pa hočemo premagovati meje kot bariere vsepovsod, kjer jih nesodobne nacionalistične sile še vedno hočeje vzdrževati ali celo na novo postavljati.

Zedinjena Slovenija je v sodobnem času kulturno-duhovna skupnost slovenskega naroda, h kateri se brez pridržka priznavamo in ki jo danes tukaj skupaj z brati iz Slovenije in Italije tako veličastno manifestiramo! Zedinjena Slovenija danes je z drugimi besedami enotni slovenski kulturni prostor; so široko odprte meje, ki omogočajo neovirano kontaktiranje med prebivalci tu in onstran meje; so težnje po čim tesnejših dobrososedskih odnosih; so iskrena hotenja po mirnem sožitju.

V današnjem času ne gre več zapirati se v ozek prostor, ko vse stremi za čim širšo povezavo. Parola o „nedeljeni Koroški“ v času graditve prostora Alpe-Jadran ni le zastarela, marveč celo kvarna za nadaljnji razvoj nadregionalnega sodelovanja. Borba proti dvojezični šoli in proti priučenju jezika naroda-soseda je nerazumljiva, ko po drugi strani ustanavljajo poskusne ljudske šole, v katerih učijo poleg nemščine tudi tuj jezik. Trditve o enakopravnosti koroških Slovencev so udarec v obraz, dokler je le-tem onemogočeno sodelovati na dražbi in pri pridobitvi nepremičnin, kakor se je to zgodilo v primeru Vetrinja. Gornja proti ustanovitvi podružnice slovenskega industrijskega podjetja je diskriminacijska, dokler na drugi strani vabijo in na vse mogoče načine podpirajo doselitev tujih industrijskih podjetij. Prepoved maše v staroslovenskem jeziku in vzhodnem ritu ter nestrokovni napadi na slovanska blagovestnika Cirila in Metoda so najmanj izraz duhovne ožine in siromašnosti v času, ko se solnograški in pasovski škofje opravičujejo zaradi krivičnih dejanj svojih prednikov.

Glede nam zagotovljenih pravic,

in to člena 19 državnega temeljnega zakona, določil senžermenske pogodbe in člena 7 državne pogodbe, lahko kakor dr. Vošnjak pred sto leti trdimo, da so „gola prazna teorija, dokler se ne pridado izvršilne postave“ in „ne pomagajo vse še tako lepe besede, nič ne zaležejo vse obljube, vsi paragrafi, če le na potrpežljivem papirju stoji, dejanski se pa ne izvajajo“. Ali ni najbolj značilno, da za člen 19 državnega temeljnega zakona, na katerega se avstrijska manjšinsko-pravna literatura tako rada sklicuje, v sto letih veljavnosti vse do danes ni izvedbenega zakona, pač pa obstoja mnenje priznanega avstrijskega ustavno-pravnega strokovnjaka, da mu je bilo derogirano.

Kako naj potem verujemo slovesnim izjavam in zagotovitvam z dne 12. septembra 1920 na Gosposvetem polju, izjavam in zagotovitvam koroškega deželnega zbora z dne 28. septembra 1920 in 18. novembra 1920, ko poudarja: „Obljubljamo vam, da hočemo v dobrem spominu na slovesno proklamacijo koroškega deželnega zbora z dne 28. septembra 1920 in na obljube, katere je dala danes deželna vlada za Koroško po svojem zastopniku

v plebiscitni komisiji, v smislu določb senžermenske mirovne pogodbe odstraniti iz dežele v prihodnje vsak narodni prepri in sleherni sovrastvo“! Kako naj verujemo slovesni proklamaciji koroške deželne vlade z dne 28. januarja 1947, ki je z njo pred vsem svetom prikazala in zagotovila dvojezično šolo kot primer prostovoljnega širokogrudnega in vzornega reševanja nacionalnih vprašanj na narodnostno mešanem ozemlju!

V iskreni pripravljenosti za rešitev vprašanj tako dolgo ne verujemo, dokler dvomijo v našo eksistenco in nas hočejo iskati šele s tako imenovanim ugotavljanjem manjšine. Nedvoumno tukaj poudarjamo, da tako ugotavljanje odločno odklanjamo kot nesodobno in nepriljavno sredstvo za reševanje narodnostnih vprašanj. Vse te posledice in izrodki nesodobne miselnosti „nedeljene Koroške“ ne spadajo v čas teženj po zblizanju in zedinjenju v Evropi, katero stremjenje je prišlo s pogodbo o odpovedi sile med Zvezno republiko Nemčijo in Sovjetsko zvezo korak bliže k uresničitvi. Koroška kljub tezaevnim trditvam tako dolgo ne bo „model združene Evrope“, do-

kler so mogoči že „Muster“-Beispiele gospodarske nestvarnosti, kot v primeru „Gorenja“. Novi čas je mogoče graditi le na osnovi novih idej, ne pa na preživelih koncepcijah in nacionalističnih predsodkih.

Koroški Slovenci smo se danes zbrali na zgodovinskih tleh prvega tabora, kjer so pred sto leti naši predniki postavljali svoje narodne zahteve. Kakor pred sto leti naši predniki, danes tukaj opozarjamo vlado na številna odprta vprašanja. Omenili smo le nekaj primerov diskriminacije in neenakopravnosti iz najnovejše dobe, ki pa zgovorno prikazujejo dejansko nezadovoljivo stanje.

Mislimo, da bi bilo prav v letošnjem jubilejnem letu na mestu, da bi pristojni krogi končno pristopili k reševanju življenjskih vprašanj naše narodnostne skupnosti. Dali smo dovolj različnih predlogov in smo pripravljani v sodelovanju z vlado iskati sodobne, odgovarjajoče znosne rešitve.

Vse to iz upravičene skrbi za naš obstoj in nadaljnji razvoj, iz iskrene želje po mirnem sožitju v deželi Koroški, ki jo prav tako iskreno ljubimo kot naši nemški sodeželani. Za koroško zemljo ni tekla kri le pred petdesetimi leti, za njeno svobodo smo Slovenci prelivali kri v hudih borbah proti Turkom, ki so v našem izročilu ostale žive v pripovedkah o kralju Matjažu v gori Peči in v povesti o Miklovi Zali, tej edinstveni prisposobi zvestobe do domovine. Končno smo v borbi proti nacizmu — to je makabra ironija zgodovine: v borbi proti tistemu velikonemškemu rajhu, za katerega so se po lastnih izjavah konec koncev borili najvidnejši kempferji iz let 1918—1920 in ki so svojo dokončno zmago, spet po njihovih lastnih izjavah, smatrali zagotovljeno šele v vkorakanjem firerja v Ostmarko — da, v tej borbi proti nacizmu smo koroški Slovenci za svobodo domovine doprinesli toliko žrtev, da jih je le težko opisati. Na več kot 40 pokopališčih počivajo padli partizani, ki smo se jim šele te dni oddolžili s postavitvijo dostojnih spomenikov na grobovih, ki naj nas in naše potomce stalno opozarjajo, da se je za svobodo in pravico ter za njeno ohranitev treba vsakčas znova boriti.

Pojdimo danes s te proslave v obljubo, da hočemo ostati zvesti svojemu narodu in svoji domovini, ki pa jo rotimo, naj nam končno da pravice, ki nam gredo. Naj končam z besedami, ki so jih zapisali pred sto leti sklicatelji taborov:

Pravica je naš ščit, in naš meč je resnica!

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

kurir, umazano nič, mu je ogrožal obstoj vse mreže. Pretrgala bi se v času, ko jo najbolj potrebuje. Prav nevarno se je zamajalo vse njegovo početje in z njim vred njegov položaj. Tu pa ni poznal usmiljenja. In še ta nora Doris. Osumil jo je, da je zapadla propagandi o nemškem porazu in da ji je postalo žal za sodelovanje, ker se boji posledic. Rada bi se umaknila kot podgana z goreče ladje, namesto da bi gasila. Dokler ne bo uredil stvari z njo in z ljudmi, ki so odgovoredali, se bo počutil, kot bi bil v hiši, kjer so mu podtaknili mine. Najprej bo ukrotil njo, kot mogleglavega konja, z bičem. Poznal je to vrsto žensk, ki rabijo samo moškega in se požvižgajo na svoje pleme in kri. Če se položaj spremeni in slabo kaže, se požvižgajo na vsakega. Očital si je, da je bil z njo predober. Še plazila se mu bo okoli škornjev. Bič je preizkušeno sredstvo za to vrsto žensk, ki so rojene cipe boljše vrste.

Zavili so v dolino v temačni senci. Bila je ozka, da je bilo komaj prostora za cesto in potok. Visoki hribovi so rasli na obeh straneh. Po stezi na levi strani potoka, nedaleč od ceste, je šla kolona policistov. Doris jih je vznemirjeno gledala, ni si znala razložiti, kaj to pomeni in tudi tega ni vedela, kam gredo. Postajalo jo je strah. Tako hladni Wolf še ni bil do nje. Spoznavala ga je s strani, o kateri se ji spričo njegove uglašenosti in prijaznosti niti sanjalo ni. Njen mož je bil nesrečen. Zjokal se ji je ob nogah in jo prosil, naj preneha z Nemci; četudi bi propadlo vse, kar jima je uspelo zveliči skupaj v vojnih letih, ko so posli cveteli. Vse mu je utajila. S solzami v očeh mu je lagala, na nima nič z Wolfom, da ji gre le za dober zaslužek. K temu pa jo je sam spodbujal, takoj ko so prišli Nemci. Potem so vplivali nanjo tudi drugi, da je zbrala ves pogum, kar ga je imela, in mu samo nakazala, da bi rada prenehala, ker je bolna in utrujena. Drugih vzrokov ni imela čas povedati. Wolf pa si je njeno vedenje tolmačil drugače. Povezal ga je s svojim de-

lom, to pa je pomenilo življenjski uspeh ali pa propad na vzhodni fronti, kjer bi z vso pametjo v glavi prav nepomembno krknil. Taka žrtev pa zanj ni bila prav nič zanimiva, zato je sklenil uporabiti vsa sredstva, da se ne bi uresničile generalove groznice.

Šofer je ustavil avto kar sredi ceste. Kolona policije je izginjala v gozdu. Oblak je zastrl mesec in temna noč je padla nanje. Doris je objelo tesnobno vzdušje neznanih grap.

„Prosim, izvolite, gospa!“ Wolf je z galantno kretnjo odprl vrata in ji z vso uslužnostjo kavalirja ponudil roko, da je lahko izstopila.

„Kam gremo?“ ga je spet plašno vprašala in se zazrla v njegov obraz, na katerem je ležala senca zverženih vej.

„Pojdite z menoj in ne zanimajte se za vojaške skrivnosti!“ je dejal hladno in se napolnil po cesti navzgor. Kjer je gaz zavila v grapo, so ga čakali trije policisti z brzostrelkami; poročnik Bönke pa je pristopil in javil, da je vse v redu. Wolf je malomarno zamahnil z rokavico in odšli so po vozni poti proti gozdu. Ko je poti zmanjkalo, so krenili po gazi v grapo, kjer je med drevjem samevala hiša z gospodarskim poslopjem. Bil je zapuščen mlin. Od strehe so visele ledene sveče kot lesketajoči zastor, mnogo stekel na oknih je bilo razbitih. Vrata so bila priprta. Preden so vstopili, sta major in poročnik prižgala ročni svetilki. Bönke je stopil naprej in z nogo sunil v vrata, da so se škripaje do kraja odprla. V zapuščenem prostoru, prepreženem s pajčevinami in pokritim z mokastim prahom, je pramen svetlobe odkrival sledove nekdanjega bivanja ljudi.

„Tu Beli orel,“ je rezko dejal Wolf.

Vsi trije policisti so stopili k njemu in obstali kot kipi z rokami na orožju.

„Wolf je poklical: „G-6, F-5, M-71 Globočar, Filip, Matevž!“

V notranjosti mlina se je nekaj zganilo in zaškripale so deske. „Bela gora,“ se je s tresočim glasom oglasil Globočar, sedaj partijski funkcionar, včasih uradnik v bližnjem mestu. Stopil je izza lesene ograje, kjer so sedeli in čakali v prostoru za vreče. Z rako si je zakril oči, ker ga je stožec svetlobe oslepil. Nerodno se je prestopil. Bil je visok, v novih škornjih, z veliko torbico ob boku. Pred leti je hodil z Doris in bil je prvi, ki je šla z njim v posteljo po poroki. Spomnila se je, da je bilo to menda že kar prvi mesec. Nekam težko je drugo jutro pogledala moža. Ko pa je to nekajkrat ponovila, se ji je občutek krivde spremenil v ponos in ji dajal moč in veljavo. Končalo se je, ko je odšel k vojakom. Ko se je vrnil, je že imela drugega. Ni ji zameril. Vedno ga je imela za malo čudakega in ostala sta prijatelja. Šele ko je spoznala Wolfa, se je zavedala, zakaj je ta tako hitro zdrsnil iz njenega sveta, čeprav so bila njegova pisma, ki jih je pisal, polna ljubezni in vdanosti. Zanj je bil prebled in prešibak. Zasmilil se ji je nekoč. Deliti usmiljenje pa ji je prav tako prijalo kakor zaničevati. Ob njem se je počutila močna in dobra, čeprav se je vsega naveličala. Za nagrado, da ji je dvoril, ga je povezala s H-8 in z gestapom. Imel je slabo službo, in rabil je mnogo denarja, ker je prav tedaj spoznal zahtevno dekle. Ko je začel, so mu rekli: nekaj pomembnih informacij potrebujemo od vas. In dali so mu denar. Potem pa je imel zvezane roke in nič več ni bilo poti nazaj.

Za njim sta vstopila Filip in Matevž, ko so ju zbudili iz prijetnega dremanja. Oba sta bila redna gosta v njeni gostilni, sedaj pa funkcionarja v vojaški enoti. Filip, komandant, Matevž pa komisar. Oba v škornjih, dobro napravljena, vsi trije pa z orožjem, miroljubno obešenim prek ramen. Tudi tadva sta mnogo naredila za Nemce. Zanj sta bila prijetna človeka, ki ju je cenila. Dokler sta bila še na terenu, pred italijansko kapitulacijo, sta v njeni gostilni pa-

Otrok želi biti odrasel

Po šestem letu se otrok zelo spremeni. Bolj samostojen postane in kar nepotrpežljiv s starši. Važno se mu zdi tisto, kar govorijo in delajo drugi otroci. Poglobi se mu čut odgovornosti za tiste stvari, ki se nje mu zdijo pomembne. Njegova vest postane lahko tako neizprosna, da ga peče za vsako malenkost, recimo, če na pločniku ne prestopi vsake žpranje. Zanimati se začne za neosebne stvari, kot so matematika in motorji. Skratka, začne se otrsati svoje odvisnosti od staršev in kot odgovoren državljan zavzemati svoje mesto na svetu. Kolikšen razloček med njim in triletnim ali petletnim otrokom!

Globoko v svojem srcu ima otrok svoje starše rad tudi po šestem letu, le da tega po navadi na zunanje ne pokaže. Pogosto nima rad, da ga mati poljublja, zlasti ne vpricho drugih ljudi. Pa tudi nasproti drugim odraslim je bolj bladen, če mu niso prav posebno všeč. Nič več ne mara, da bi ga mati imela rada kot lastnino ali ljubkega otroka. Dobivati začne svoj osebnostni ponos in želi, da bi drugi upoštevali njegovo osebnost. Iz želje, da bi se otrsela odvisnosti od staršev, hodi po nasvete in pouk k drugim odraslim ljudem, ki jim zaupa. Ni pozabil moralnih norm, ki so mu jih vcepljali starši. V resnici so se mu medtem že tako zelo vtisnile v dušo, da jih ima zdaj že za svoje. Nejevoljen je, če ga starši neprestanu spominjajo na njegove dolžnosti, zakaj zdaj že dobro ve, kakšne dolžnosti ima, in želi veljati za vestnega človeka.

V tej starosti je otrok kuhan in pečen v družbi. Zbere si nekaj prijateljev in že sklenejo ustanoviti tajno družbo. Včasih niti sami ne vedo, kaj je v njihovi družbi tako skrivnostnega, da mora ostati tajna. A najbrž si želijo tajnosti zato, da bi dokazali, da so si zmožni sami vladati, če jih odrasli in majhni otroci pustijo pri miru.

Videti je, da se otrok, ki želi biti odrasel, bolje počuti, če se družba drži z drugimi enako mislečimi otroki. Tako nastala družba skuša potem svoje nazore vsiliti še drugim otrokom s tem, da jih izolira ali napade. Odraslim se zdi to nasilno in kruto, in sicer zato, ker smo odrasli vajeni, da pokažemo drug drugemu svoje neodobravane veliko bolj rafinirano. Otroci skušajo samo zadostiti svojemu nagonu. Ta nagon pa je ena od tistih sil, brez katerih naša civilizacija ne bi bila mogoča.

V tej starosti se začne otrok odpovedati „imenitnim“ besedam in si nabirati grobih. Ob leko in pričesko boče imeti po isti modi kot drugi otroci. Včasih hodi z odvezanimi čevlji, pri jedi pozabi na lepo vedenje, prihaja jest z umazanimi rokami, si z roko podpira brado in maši jed v še polna usta. Razmišljeno binglja z nogami in tolče ob mizo. Plašča nikoli ne obesi na obešalnik, marveč ga zažene, kamor je. Vrata pušča odprta ali pa z njimi loputa. Dela po tri stvari naenkrat, ne da bi se tega zavedal — toda otrok se kljub vsemu normalno razvija.

Kako ravnati z njim? Mogoče mu boste spregledali kakšne drobne muhe, morate pa vztrajati pri stvarih, ki se vam zde važne. Skušajte biti stvarni, kadar mu naročate, naj si umije roke. Sitnarjenje in ukazovalnost otroka dražita in ga podžigata k temu, da podzavestno kljubuje.

Pomen pravilne prehrane

za razvoj šolskega otroka

Pravilna prehrana razvijajočega se organizma pri otroku je zelo važna. Če je otrok pravilno hranjen, je zdrav in odporen proti nalezljivim oleznim. Zdrav otrok dosega večje uspehe v šoli, pozneje pa v poklicu in je tudi zato srečen in zadovoljen. Ali ne želimo tega vsakemu otroku, kaj žele lastnemu!

Pravilna prehrana šolskega otroka in otroka sploh mora biti sestavljena tako, da vsebuje taka živila, ki vsebujejo vse tiste snovi, ki jih razvijajoči se organizem potrebuje. Te snovi so: beljakovine, ogljikovi hidrati, maščobe, rudninske snovi, predvsem kalcij, fosfor in železo ter vitamini.

Od beljakovin so za razvijajoči se organizem važnejše beljakovine živalskega izvora, to so tiste, ki se nahajajo v mleku in mlečnih izdelkih, jajcih, mesu in mesnih izdelkih, drobovini in ribah. Šolski otrok rabi 2 g beljakovin na 1 kg telesne teže. Od tega naj bo polovica beljakovin živalskega izvora. N. pr. deček 13—15 let potrebuje dnevno približno 80 g beljakovin, 40 g naj jih bo torej živalskega izvora. To količino beljakovin otrok dobi, če dnevno zaužije 10 dkg pustega, nemastnega mesa in 10 dkg skute ter 2 dl mleka; ali če zaužije tričetrt litra mleka, 1 jajce in 5 dkg sira; ali pol litra mleka in 15 dkg rib in podobne kombinacije živil. Organizem potrebuje beljakovine v prvi vrsti za zgradbo telesa in so zato neobhodno potrebne.

Poskusite!

JAJČNI NAMAZ

20 dkg skute, 5 dkg margarine ali surovega masla, 2 trdo kuhani jajci, 1 drobna čebula, šopek drobnjaka, 1 žlička kaper, 1 žlica gorčice, 0,5 dl kisle smetane in sol po okusu.

Skuto pretlačimo, maščobo umešamo, jajca sesekljamo ali pretlačimo, čebulo, drobnjak in kaper drobno sesekljamo. Dodamo gorčico, solimo po okusu in vse zmešamo. Prilijemo še smetano in namaz gladko umešamo.

Namazane kruške lahko okrasimo s kolosci trdo kuhane jajca, drobnjakom ali sardelo.

PARADIŽNIKOV NAMAZ

15 dkg skute, 5 dkg margarine, 1 trdo kuhano jajce, 2 sardini, 1 žlica olja od sardin, 1 žlica paradižnikove meze, sol, drobnjak ali zeleni peteršilj.

Skuto pretlačimo in ji dodamo zmehčano margarino, sesekljano trdo kuhano jajce, sesekljani sardini, olje, paradižnikovo mezo in sol po okusu. Gladko umešamo, namažemo kruške in jih potresemo z drobno zrezanim drobnjakom ali peteršiljem.

TATARSKI NAMAZ

20 dkg pljučno pečenke, 1 rumenjaki, poper, 1 žlička gorčice, 8 dkg skute, 2 žlici olja, 1 drobna čebula, 1 žlica sesekljane zelene peteršilja, majaron, 6 kaper, česen, sol, paprika ali kisle kumarice ali sirove rezine (ementalec, trapist).

Meso očistimo vlaken in maščobe, ga zelo drobno sesekljamo, primošamo surov rumenjaki, poper, gorčico, pretlačeno skuto, olje, sesekljano čebulo, peteršilj, majaron, kaper, česen in po okusu solimo. Zmes dobro umešamo, da je gladka, in z njo namažemo tanke rezine črnega kruha. Obložimo jih z papriko, kumaricami ali rezinami sira.

Ogljikovi hidrati in maščobe dajejo organizmu potrebno energijo za njegovo dejavnost: igro, učenje, delo doma itd. Živila, ki vsebujejo mnogo ogljikovih hidratov, so: kruh, testenine, riž, krompir, sladkor, čokolada itd., na maščobah pa so bogate: vse vrste masli, olja, margarina, surovo maslo, svinjsko masno meso, slanina itd. Pri otrokih med 11 in 14 letom je treba paziti, da ne dobe preveč maščob in ogljikovih hidratov in se ne začno debeliti.

Rudninske snovi potrebuje organizem predvsem za pravilno zgradbo okostja, zob in krvi, zato ne smejo manjkati v prehrani. Na kalciju so bogata naslednja živila: mleko, skuta, sir, jajčni rumenjaki, ribe, peteršilj, ohrovt, por, limone, jagode itd. Železo pa vsebujejo: drobovina (jetra, srce), ovčje meso, jegulja, jajčni rumenjaki, špinača, endivija, suho sadje itd. Vsa ta živila morajo sestavljati otrokovo prehrano.

Vitamini potrebuje organizem v majhnih količinah. V hrani morajo biti zastopani, ker jih telo samo ne more usvarjati. Organizem jih potrebuje za pravilno rast in za zaščito pred boleznimi. C, A, B vitamini so predvsem v sadju in zelenjavi, A, B, D, K in E pa v mleku, drobovini, ribah, jajcih in surovem maslu.

Pravilna prehrana šolskega otroka mora biti sestavljena tako, da bo pestra, mešana, ker bo le taka zdrava. V dnevni prehrani ne sme manjkati nobeno važno hranivo: beljakovine, rudnine, vitamini, ogljikovi hidrati in maščobe. Posebno pozimi je težko uskladiti potrebe organizma s prehrano, ker nam manjka potrebne sveže zelenjave in sadja. Zato pridno segajmo po kislem zelju, ki je bogat vir vitaminov C in A, čimvečkrat ga pripravimo v surovi obliki, kot solato. Prav tako ne smejo manjkati v prehrani ohrovt in brstični ohrovt, por, cvetača, endivija, hren, črn koren, korenje, rdeča pesa itd. Poleg zelenjave je pomembna za prehrano šolskih otrok tudi južno sadje, ki ga ne bi smel pogrešati noben otrok. Res je nekoliko drago, vendar premislimo, če lahko prištedimo zanj kje drugje. Več koristi otrokom pomaranča ali limona, kot pa bonboni ali napolitanke ali jabolka, čeprav tudi te ne smejo manjkati v prehrani, ker vsebujejo veliko jabolčne kisline, ki uravnava prebavo.

DROBNI NASVETI

■ V posodah za kuhanje se sčasoma nabere apnenec. Odstranili ga bomo, če bomo posodo napolnili z vodo, ki smo ji dodali za pest soli. Vodo pustimo v posodi 24 ur, potem jo prekuhamo, odlijemo in posodo umijemo s čisto vodo.

■ Ko kupujete rdečo peso, pazite, da je njeno listje temno rdeče, ker je le tedaj plod sočen in zrel. Če listja ni več, stisnite odrezan vršček. Če priteče nekaj kapljic živo rdeče tekočine, je pesa zrela.

■ Madeže od prismojene hrane na posodah iz nepregornega stekla odstranimo z nekaj kapljicami solne kisline. Kanemo jih na madež, pustimo na njem nekaj minut, potem pa posodo umijemo.

■ Ribe čistimo vedno potopljene v posodi z vodo. Tako bodo luskine ostale v vodi in ne bodo ležale vsepovsod po kuhinji.

Slike v stanovanju

Če želimo zares uživati ob pogledu na umetniško sliko, ji moramo izbrati popolnoma prosto steno. Prav tako moramo misliti na njeno osvetlitev.

Izvedenci tudi priporočajo, da z več umetniškimi slikami ali dobrimi reprodukcijami uredimo dobro premišljeno kompozicijo.

Če imate v prostoru le eno veliko umetniško sliko, izberite prostor zanj nadvse skrbno! Potrebno je tudi vedeti, da na oljne slike ne devamo stekla, pač pa z njim opremljamo akvarele, grafike, reprodukcije, fotografije, kolaze in podobno.

Limonine odlike

Limona je sadež, ki ima tisoč lastnosti: nekatero dobro poznamo, druge spet so nam še vedno nodkrte. Limono uporabljajo gospodinje vsega sveta v mnogo namenov — nekaj vam jih bomo danes zapisali.

■ Kadar denete jajca iz hladilnika v lonec, da bi jih skuhal, se vam pogosto zgodi, da razpokajo. Pred kuhanjem natrijte taka jajca z limonino notranjostjo in med kuhanjem ne bodo počila.

■ Madeže od rje moremo pri pranju lepo očistiti z limoninim sokom. Včasih pa opazi gospodinja rjast madež šele pri likanju. Kaj storiti? Ali naj ponovno opere blago z madežem? Ne, vzemite tanko rezino limone in jo položite na madež, čez limono denete kos starega platna in na vse pritiskate z vročim likalnikom. Madež bo izginil.

■ Neprijeten duh v omarah in stanovanju ni nič novega; posebno v zimskih mesecih, ko manj zračimo stanovanjske prostore. Nabodite nekaj limon z nageljnovimi žbicami in jih porazdelite po omarah in prostorih. Neprijeten duh bo izginil, poleg tega pa bodo izginili tudi molji, ki nam uničujejo obleke.

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA —

pila in pojedla polovico tega, kar sta zaslužila pri Nemcih. Prav zato ju je cenila enako kot goste iz mesta, predvsem tiste, starejše moške z mladimi dekletki, ki z denarjem niso nikdar skoparili. Bila sta všeč celo njenemu možu. Dolgo v noč so izgubljali pri taroku. Sita možička, jima je bila globoko hvaležna, ker se je medtem lahko zabavala po svojem okusu.

Ko jih je Doris zagledala pred seboj, nekam utrujene od dalge poti v snegu, jo je tesnoba minila. Pripravil ji je presenečenje s starimi, dobrimi prijatelji, ki jih ni videla že nekaj mesecev. „O, kako dober je Helmut in vsak dan drugačen, in zato zanimiv in nikdar dolgočasen,“ je pomislila. Kakšno nasprotje od njenega moža, ki vse gleda le skozi denar. Prav nič ne bi bila presenečena, če bi Wolf ta hip poklical še H-8 in bi še Hrast prišel iz skrivališča. Stala je ob njem, poiskala njegovo roko in jo toplo in nežno stiskala k sebi. Zapuščenost starega mlina pa je napolnil prijeten majorjev glas: „Pozdravljam vas, dragi prijatelji. Pozdravljam vas v imenu nemške države.“

Trije policisti so dvignili brzostrelke in kratki rafali so odjeknili v praznem prostoru. Oni trije so se zavrteli v kolobarju luči. Matevž in Filip sta se takoj zrušila presenečeno in nepomembno. Visoki Globočar pa se je zgrabil z obema rokama za prsi. Kot na lesenih berglah je zakolovratil proti njim z izgubljenimi očmi. Ni verjel v bobneči nemški pozdrav, ki mu je žgal v prsih. Skozi spačena usta se mu je ulila kri. Zahropel je z glasom, kot bi prihajal iz podzemlja. Njegov glas se je pomešal z jokom vetra v razbitih oknih, da se je zdelo, kot bi po dolgem času zaškripalo mlinsko kolo. Poročnik Bönke je potegnil pištolo in ga dvakrat ustrelil. Kot preparana vreča jim je zgrmel pod noge.

„Dobro!“ je dejal Wolf s pokroviteljskim glasom. Potem pa je nadaljeval: „Tako se bo zgodilo z vsakim, ki ne bo služil nemški državi. Opravili smo in lahko gremo.“ Na-

laknil si je rokavice in se prvi napotil k izhodu, ne da bi se zmenil za Doris, ki je od presenečenja skoraj omedlela. Pred vrati jih je oblnil mrzel veter, v mesečini pa so se zalesketale zelene majorjeve oči. Obraz se mu je sprostil od morečje napetosti, ki ga je držala vso vožnjo.

„Poročnik Bönke, zadnje ste imenitno opravili, zaslužili ste cigaro.“ Pomolil mu je dozo in prižgal sebi in njemu ki je bil presenečen nad majorjevo pohvalo. Puhala sta velike svaljke dima in gledala v nebo, ki se je zagrinjalo s pošastnimi oblaki.

Ženska se ga je čvrsto oprijela za komolec, zato ni padla. S slastjo, mnogo večjo, kot jo je čutil, ko se je dotaknil prvih ženskih prsi, je ugotovil, da drhti od strahu kot trstičje v vetru. Zavili so proti cestli. Hodila je za njim kot v omotici in noge so se ji medle. Z odporom in sovraštvom je stopila v avtomobil, ki ga je šofer medtem že obrnil. Videla je, da se policisti spuščajo na cesto in da nekateri odhajajo po dolini. Pred njimi sta odpeljali dve motorni prikolicici kot vaba za morebitno zasedo. Šele čez čas je šofer užgal motor in pognal vozilo. Med vožnjo jo je Wolf nekajkrat ogovoril, ona pa je molčala in se trmasto zaprla vase. Ni razumela, čemu jih je moral pobiti. Strašila jo je misel, da bo nekoč tudi njo dal pobiti kakor te tri, ki so napravili več kakor ona. Zato je drhtela in jokala v onemogli jezi vse do doma. Šla sta v Wolfovo sobo. Zdal je bil spet veder in topel, ko da se ni nič zgodilo. Tak, kot bi se pripeljala iz mesta, z zabave. Stopila je pred ogledalo. Bila je bleda in objokana, s temnimi kolobarji pod očmi. On pa se je vzvišeno smehljaj in ji rekel:

„Zelo lepa si. Tako, kot še nikoli. Le oglej se! To lepoto pričara strah, ki očisti z obraza vse nepomembno. Jeziš se name in me preziraš. Končno mi je to vseeno. Mudi se mi, toda preden odidem, sem ti dolžan pojasnilo.“

Obrnila se je k njemu in mu vrgla v obraz:

„Da, zelo si mi tuj in preziram te. Napravi z menoj, kar hočeš. Ne vem, kako sem te mogla imeti rada. Bila sem nora, tega sem se to noč zavedela.“

Njene kljubovalne oči so ga raztogotile. Imelo ga je, da bi jo usekal čez lice. Premagal se je, po prdrzno in zaničljivo pogledal in dejal: „Ne izzivaj me! Težko je biti pravičen do tistih, ki te prezirajo. Sodiš o stvareh, ki jih ne razumeš. Hotel sem ti dokazati, da si še vedno naivna ženska. Potrebna, da te nekdo vodi kot otroka čez cesto. — Skregana s pametjo in slepa za lastno korist.“

„Lahko me ponižuješ, če hočeš. Vso moč imaš, jaz pa se ne morem braniti.“

„Nimam namena. Pustil bi te v dvomu, pa se bojim, da bi napravila kakšno neumnost. Zmožna si vsega. Te naše prijatelje sem dal pobiti zato, ker so se za nas dobro izkazali. Napravil sem jim veliko uslugo, da sem jim prihranil muke, ki so jih čakale. Osumljeni so bili, da delajo z nami.“ Potem ji je povedal, kaj je izblebetal ujeti kurir. „Sedaj pa presojaj: ker so jih Nemci ubili, so ti ljudje rešili sebe in svoje družine. Umrli so za tvojo domovino. Po njihovi pameti agentov na tako važnih mestih Nemci sami ne bi ubijali. Kar pa je najvažnejše, vrnili so ugled H-8. Vse, kar je povedal mali, umazani tepec, se bo izkazalo kot laž. Poleg tega smo zaščitili tudi tebe, ker je glavo, da bi te kdo od teh treh, če bi ga pošteno mrcvarili, izdal. Ti in H-8 pa sta mi pri srcu mnogo bolj od onih treh. Umrli so brez bolečin, nehali so obstajati s prijetno zavestjo srečanja z nami, mimo tega pa je koristno za mnoge naše ljudi in za njihove svojce, da so na videz umrli za komunistično partijo.“

Poslušala ga je molče. Strah ni ugasnil v njenih očeh in na bledeh licih so se sušili ostanke solz.

„Tako, draga moja, premisli vse to. Časa imaš dovolj. Večkrat sem ti že rekel, vojna je svojevrsten šah; smo pa v situaciji, ko ni dosti izbire.“

(Dalje prihodnjik)

Pravljica je umrla

Kaj? Pravljica da je umrla? To ne more biti res! Nikakor ne! Pravljice še dolgo ne bodo zagrebli. Sicer pa sem to samo sanjal. A niti tega ne! Nekdo mi je rekel: „Pravljic ni več!“

Tako je to bilo. Besedam nisem verjel, ker vem, da pravljica še živi. In vendar me je zadelo v srce, kakor da so poskušali ubiti dušo moje mladosti.

Otrok brez pravljic, brez vsega, kar je nenavadno in lepo, bi bil kot stariček, kot svet brez pticjega petja in brez cvetočih livad. Kakšen bi bil svet, če bi nebo utihnilo in bi okoli nas zijala sama puščoba?

V svoji mladosti sem rad poslušal in bral pravljice, kjerkoli sem nalezl nanje. Danes se komaj spominjam, katere pravljice so to bile, kdo mi jih je pripovedoval ali kje sem jih bral. Poleg svojih domačih se živo spominjam samo enega pripovedovalca pravljic in pogosto mislim nanj.

To je bil kovač Miha. Imel je vder obraz in roke vse črne od oglja. Toda te roke so bile čudovite. Meni se je vsaj tako zdelo. Iz kosa surovega železa so znale skovati podkve za čevlje.

Moj oče je bil čevljar, to morda že veste. Kadar je naredil težke delavske čevlje, mi je dal mero in rekel:

„Skoči k Mihi in mu reci, naj skuje podkve! S seboj jih prines!“

Tako naglo kolikor sem le mogel, sem tekel v sosedno vas v dolini. Mudilo se je, a hitel sem tudi zato, ker takrat nisem znal počasi hoditi. Planil sem v kovačijo, kakor da bi me kdo izstrelil iz topa in iztresel naročilo.

„Dobro,“ je rekel kovač in vrgel kos železa v žerjavico. „Počakaj!“

Če je bilo treba skovati tri pare podkev in zraven še žblje, sem moral precej dolgo čakati. A bil sem nemiren otrok in mi je bilo težko dalj časa prestat na istem mestu. Včasih sem kovaču gonil meh, a tudi to ni bilo zabavno, če je predolgo trajalo. Tedaj sem se začel nestrpnost ozirati skozi vrata, posebno kadar se je že naračilo.

Miha je to opazil, zato je v takih trenutkih odprl svojo zakladnico pravljic.

Na isti način me je nekoč zabaval tudi mlinar Jaka, ko sem čakal, da mi zmelje mešič žita.

Res ne vem, od kod je imel Miha toliko pravljic in pripovedk. Znal jih je zelo mnogo in vse so se mi zdele nove. Pripovedoval jih je, medtem ko je udarjal s kladivom, da so pršele iskere.

Ne spominjam se več niti ene njegovih pravljic, nobene bi ne mogel gladko povedati. Vem samo to, da mi je bilo lepo pri duši. Toda dobro se spominjam konca, ki je bil pri vseh pravljicah enak: ko sta se kraljevič in kraljična po mnogih zaprekah slednjič vzela, so priredili razkošno svatbo.

„Na svatbo so povabili tudi mene,“ je Miha končal svoje pripovedovanje. „Tam sem toliko jedel, da sem še danes sit.“

Ta konec mi je zelo ugajal. Takrat sem rad verjel vse, kar se mi je zdelo nenavadno in lepo. Pravljica s takim koncem se mi je zdela še verjetnejša.

Se danes bi rad verjel, da je bil kovač Miha res na tisti svatbi. Pa, žal, tega ne morem več. Toda pravljice imam še vedno rad. Poznam dve vrsti ljudi, ki mi niso pri srcu. To so tisti, ki se ne znajo smejati, in tisti, ki ne cenijo pravljic — ki so bile duša moje mladosti. Zanje so pravljice res umrle, a zame so še vedno žive.

France Bevk

France Bevk:

Na prelomu

Leban je stežka odtrgal pogled od podobe in po prstih odšel od stene. Bal se je, da ga ne sliši žena. Oči so mu begale okrog, kakor da bi izmed teh predmetov rade izluščile vsaj en sladek spomin. Podoba na steklu — spomin romanja na Trsat; takrat sta bila z ženo še mlada in sta se vso pot zaljubljeno pogledovala. Ogorek od Narodnega doma v Trstu, ki mu ga je bil prinesel neki znanec. Ležal je ob šrapnelki vazi. Bilo mu je, kakor da se okrog tega koščka zgledelega lesa suče stotero bridkosti in ponižan povojnega življenja.

Bilo je v tistih prvih dneh, ko se je na šolskem svetu zaupno nagnil do znanca: „Ali bomo morali pri-seči? Vsaj tega ne!“ In že je zastavil novo vprašanje, ki se mu je skrivalo v srcu: „Ali bomo poučevali slovensko?“ Zadel ga je oster pogled, da se je zdrznil.

Pričelo se je novo življenje. Ali je bilo le za las podobno prejšnjemu? Leban se je s tesnobo zavedal, kako neizmerno se je svet spremenil. Še otroci so bili drugačni. Šola mu je bila v muko. Štel je leta. Še štiri, pet let...

Priučil se je novi dobi, novim otrokom, novim ljudem. Vse je bilo bolj nemirno, bolj površno, kakor zapisano kratkotrajnosti. Ze iz srčne želje, da bi bilo tako, novi vladavini ni prisojal dolgega življenja. Hladen razum in mirovne pogodbe so govornile proti temu. Meč je zarisal nove meje; Rafael je sklonil glavo in se vdal. Skušal je najti soglasje med narodnim čustvom in lojalnostjo do države. Ne ob zastavi ne ob himni se mu ni ogrelo srce. Na prelomu dveh dob je ostal brez korenin, svoje notranjosti z obstoječim ni mogel spraviti v sklad. Storil je vse, kar so mu ukazali, a je ostalo vselej nekaj grenkega na dnu. Nekoč se je razburil in ni hotel razobesiti državne zastave. „Naj me zaprejo!“ je vzkliknil. To je bilo takrat, ko je bil prejel v dar ogorek od Narodnega doma. Čutil je, kako mu iz prsi vstaja sovraštvo. Kakor da je šele tedaj spoznal, da ne dela tega, kar misli in čuti, in se je zagrozil nad lastnim hinavstvom. Občudoval je nekatere mlajše tovariše, ki so se odlikovali po svoji drznosti in v katerih družbi, se je ves pomladil. Od kod so prišli ti ljudje?

Trepetaje je stal pred šolskim nadzornikom, ki je kazal velike rjave zobe, kakor da mu z njimi grozi. „Gospod Leban, vpišite se v stranko ali vsaj v sindikat!“ Vrtel je svinčnik med debelimi prsti in čakal. „Kakor hočete — prej ali slej...“ Leban se je ozrl. Za njim je stal mlad tovariš,

pomenljiv nasmeh mu je igral na obrazu. Tedaj mu je prišlo: „Ne!“

Besedica je bila smrtna obsodba, vendar mu je prinesla olajšanje. Nadzornikov svinčnik je trdo legel na polo papirja. Učitelj je zastrmel v znak na nadzornikovih prstih: snop s sekirico. Zdelo se mu je, kakor da mora v tistem hipu položiti glavo na snop, da mu pade sekira na vrat... Ni odšel, še je stal za vrati. Nasmejani tovariš je stopil mimo njega in izginil na hodniku. Tedaj se je Leban zopet pomaknil k nadzornikovi mizi. „Prej ali slej, pravi? Če je tako, pa me vpišite!“ In mu je bilo huje, kakor da drži glavo na snopu.

Režanje v redkih, štrčečih nadzornikovih zobeh je Lebana zabolelo. V tistem režanju je tičala neka misel, ki mu ni ostala skrita. Ali se je res prej bal mladega tovariša, ki je stal za njim? Če se ga že ni bal, se je sramoval. S solzo v očeh je spremljal nadzornikovo roko, ki je zapisala njegovo ime. Zadenski se je pomaknil do vrat, nova teža mu je legla na dušo.

Mladj tovariš ga je čakal na stopnicah. Leban ga ni razumel, kaj mu govori, vsa pozornost mu je bila obrnjena le v notranjost. „Vpisal sem se,“ je dejal. „Prej ali slej...“

Zdelo se mu je, da tega ne sme zatajiti; občutil je živo potrebo, da se na kak način opraviči. Dvoje mladih oči ga je očitajoče prebadalo. „Kaj hočemo starci! Vi, mladci, se bojujte! Bog vas živi!“ Stal je na vratih splotja in stiskal tovarišu roko. Ta je hotel nekaj reči, a je bržkone opazil, kaj se dogaja v duši starega učitelja, in je popustil.

Rafael je trpel. Srečal ga je tovariš in ga pristrčno pozdravil, a on mu je samo prikimal. Izogibal se je družbe. Prav tako težko mu je bilo tudi med tistimi, ki so šli njegovo pot. Ali je mar mogoče hudiču in bogu obenem zaigati kadilo? Najrajši bi bil vse preklical, se izbrisal, a ni imel poguma. Kakor da so mu pošle vse duševne moči in se ničemur več ne more ustavljal. Za bojazljivca ga imajo in ga prezirajo. Ne, saj mu tega nihče ni rekel, a on je to čutil. Tako majhen, tako ponižan v sebi ni bil še nikoli kot takrat. In vendar je bil s srcem in z bolečino še ves med tistimi, ki so glave še nosili pokonci...

Polagoma se je uravnovesil. Lepote slovenskega jezika nikoli ni občutil tako globoko, nikoli ni govoril s tolikšno ljubeznijo kot tiste dni. Slednja beseda mu je pela, vsak glas mu je bil poln sladkosti. Cankarja nikoli ni maral, bil mu je nerazumljiv, a

Koroški Slovenci žive — in bodo živeli!

To je osrednja misel bogato ilustrirane knjige

„KOROŠKA ZNAMENJA“

V knjigi velikega formata z več kot sto barvnimi in črno-belimi fotografijami je slovenski časnikar JOŽE ŠIRCELJ opisal svoje obiske pri koroških Slovencih od Brda pri Šmohorju do Libuž, od Djekš do Sel.

Avtor pravi:

„H KOROŠCEM SEM ŠEL BREZ PREDSDOKOV, NI ME ZANIMALA POLITIČNA BARVA TEGA ALI ONEGA, POGLABITNO MI JE BILO, DA JE SLOVENEK.“

Velika večina sobesednikov je odkrito in pošteno povedala, kar mislijo in čutijo. Tako se je nabralo za celo knjigo izpovedi, ki so nazorna podoba tega, kako koroški Slovenci žive zdaj in kako jim kaže v prihodnosti.

Knjiga bo izšla to jesen pri založbi ČGP „DELO“.

Cena te zelo zanimive knjige bo v prednaročilu 98 šilingov, v prosti prodaji pa bo knjiga dražja. Ker bo naklada knjige majhna, priporočamo, da se čim prej odločite za naročilo.

V ta namen se poslužite spodnje naročilnice, ki jo izpolnjeno in podpisano pošljite do 15. oktobra 1970 na naslov: „Naša knjiga“, Wulfengasse, 9020 Klagenfurt-Celovec. Knjigarna vam bo knjigo po izidu poslala po povzetju (Nachnahme).

N A R O Č I L N I C A

Podpisani(a)

naslov

s to naročilnico nepreklicno naročam knjigo J. Šircelja „KOROŠKA ZNAMENJA“, ki jo bom plačal ob prejemu.

(podpis)

zdaj ga je v šoli rad navajal: „Ah, lepota naše besede!“ je vzkliknil med učenci. Zdelo se mu je, da nima nikogar več na svetu, še žene ne, in da ne more ljubiti nikogar več razen teh otrok povojne dobe, razvajenih in razposajenih, ki ga niso razumeli in so mu grenili ure.

Voditelj mu je nekoč dejal: „Stari ste že, ne ustrahujete jih več...“ Priznal je, da neizmerno trpi med njimi, skoraj docela je že osivel, gube so se mu zarezale v obraz. „Prvi razred dobite, le italijanski morate poučevati.“ Rafael je bil zadovoljen. Nekaj dni je imela prvi razred drobna Siciljanka, ki je venomer brbljala: „Non capisco“. Otroci so jo zaradi tega imenovali: „Mala piška“. Piška je odšla, Leban je stopil v razred, otroci so se začudili. Sedel je in gledal zorne obrazke. Dolgo se je bojeval

v sebi, slednjič je spregovoril: „Otroci moji!“ Rafael je opazil v mladih očeh blagodejni vpliv materinega jezika. Mali Petček si je obrisal nos in se dvignil: „Mala piška je tako govornila, da je nismo razumeli.“ Otroci so planili v glasen smeh. Leban je pomislil: tudi jaz bi moral govoriti, da bi me otroci ne razumeli. Vse drugo, le tega ni mogel. Srce mu ni dalo. Hkrati je občutil vso slast prepovedanega; nekaj lepega, mikavnega je bilo v tem. Bilo mu je kakor obsojenemu na smrt, ki v smehu pove vse, kar mu je na srcu, vedoč, da mu kazni ne morejo zvišati. Tiste ure so bile najbolj sladko razburljive, najlepše v njegovem življenju. Otroci so bili mirni, poslušni; on si je celo želel, da bi bili razposajeni. Vsako uro, vsako minuto je pričakoval, kdaj pride zlo in se zruši nadenj...

„V katerem jeziku poučujete?“ ga je slednjič vprašal voditelj. „Slovenski“, mu je odgovoril Leban mirno, daš mu je srce burno razbijalo in so mu trepetale roke. „Človek, vi si sami kopljete nesrečo! Dovolj ste stari, da bi vas ne bilo treba nadzorovati...“ Ne, tega ni treba. Leban se je trpko nasmehnil. Molče je šel v razred.

Nepremično je gledal po otrocih. Bili so mu neizmerno ljubi in mili. Nekateri so bili nemirni, spogledovali so se, a nobeden se ni zasmel. Ali so mar spoznali, kaj se godi v njem! Ali mu vidijo v srce? Zdaj mu ni bilo več za disciplinarno preiskavo, za izgubo službe ali za pokojnino, zdaj ni šlo več za njegovo besedo, ampak za vse nekaj drugega, večjega, pomembnejšega. Ali bi mogel nagovoriti te otroke v tujem jeziku? Včasih je mislil, da je končno to mogoče. Tako kot je bilo mogoče, da se je proti svoji volji vpisal v sindikat. Nekateri mlajši tovariši se niso vpišali, a vendar poučujejo v laščini. Nihče bi mu ne mogel kaj očitati. Zdaj je šlo le za to, ali bo mogel spregovoriti. Če ne odpre ust ali če spregovori slovensko, zanj tu ni več prostora. In če bo spregovoril italijanski, bo moral nadaljevati. Ali je to samo zadeva telesnega napa brez vsake zveze z dušo? Kakor bolnik, ki po dolgem času zopet skuša stopiti na noge — ali bo hodil ali pa se bo zgrudil?

(Dalje v prihodnji številki)

Za začetek šolskega leta

Anton Slodnjak: ZGODOVINA SLOVENSKEGA SLOVSTVA , dve knjigi skupaj 592 str. ilustr. pl. 160.—	Fran Bradač: SLOVENSKO-LATINSKI SLOVAR , 348 str. pl. 36.—
Bajec-Kolarič-Rupel: SLOVENSKA SLOVNIČA , 350 str. br. 35.—	Fran Bradač: LATINSKO-SLOVENSKI SLOVAR , 610 str. pl. 66.—
SLOVENSKI PRAVOPIS , 1054 str. polusnje 150.—	France Verbinc: SLOVAR TUJK , 770 str. pl. 176.—
Stanko Bunc: MALI SLOVENSKI PRAVOPIS , 430 str. pl. 46.—	SLOVAR SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA , 1. del (črke A—H), 844 str. velikega formata, polusnje 440.—
France Tomšič: SLOVENSKO-NEMŠKI SLOVAR , 768 str. pl. 100.—	Pavel Karlin: NEMŠČINA NI TEŽKA , 280 str. br. 38.—
France Tomšič: NEMŠKO-SLOVENSKI SLOVAR (priročna izdaja) 382 str. pl. 40.—	Janez Gradišnik: SLOVENŠČINA ZA SLOVENCE , 564 str. pl. 76.—
Janko Kolnik: SLOVENSKO-NEMŠKI IN NEMŠKO-SLOVENSKI SLOVARČEK (Langenscheidtova žepna izdaja) 400 str. 37.—	Anton Breznik: ŽIVLJENJE BESED , članki o slovenskem jeziku, 358 str. pl. 75.—
SLOVENSKA ČITANKA I za slovensko gimnazijo v Celovcu, 196 str. ppl. 50.—	MLADINA POJE , pesmarica za koroško mladino, 1. zvezek, 64 str. br. 8.—
SLOVENSKA ČITANKA IV-V za slovensko gimnazijo v Celovcu, 196 str. ppl. 70.—	
NAŠA ZAČETNICA za dvojezične ljudske šole, 78 str. ilustr. kart. 45.—	
NAŠ DOM , berilo za dvojezične ljudske šole, 136 str. kart. 20.—	

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“
CELOVEC, WULFENGASSE

**SPORTNI ŠPORTNI ŠPORTNI ŠPORTNI ŠP
RTNI ŠPORTNI ŠPORTNI ŠPORTNI ŠPORT
SPORT**

**● SREČANJE
SPORTNIH NOVINARJEV
KOROŠKE IN SLOVENIJE**

Minulo nedeljo je bilo v Celovcu tradicionalno srečanje športnih novinarjev Koroške in Slovenije. Športni novinarji so se pomerili v Celovcu in ob Vrbskem jezeru v športnih panogah, katerih pokale so vse odnesli novinarji iz Slovenije. To je bilo že tretje srečanje združenja športnih novinarjev Slovenije in članov kluba športnih novinarjev iz Koroške. Po prvih dveh srečanjih ob Vrbskem jezeru in v Portorožu so se novinarji tudi tokrat pomerili v tenisu, keglanju, plavanju in nogometu.

Za uvod tega srečanja so slovenski teniški igralci premagali v petek naše koroške novinarje z rezultatom 7:5. Uspeh slovenskih teniških igralcev so povečali isti dan še slovenski kegljači, ki so na Otoku premagali Korošce s 6:4. Tretjič so bili poraženi koroški novinarji v plavanju v celovškem mestnem kopališču na Vrbskem jezeru, kjer so morali kloniti z rezultatom 50:57. Vrhunec tega dvodnevnega športnega srečanja pa je bila nogomet. tekma na mestnem stadionu pred več kot 1000 gledalci. V tem šport. dvoboju so bili izgledi za edino koroško zmago izvrstni, saj so Korošci vodili že z rezultatom 3:1. (Da so ob koncu kljub temu zmagali gostje iz Slovenije s 4:3, leži najbrž na tem, ker koroški novinarji niso pritegnili svojih tukajšnjih slovenskih kolegov?!).

Zmagoviti Slovenski nogometni ekipi je po zmagi nad domačini predal koroški deželni glavar Hans Sima lep pokal ter poudaril zadovoljstvo spriču vsebolj tesnega sodelovanja športnih novinarjev sosednih dežel. Koroški športni novinarji so na tem srečanju želi le delne uspehe. Pri keglanju je dosegel največ točk Korošec Leikam, do čim se je pri tenisu izkazal za najboljšega dr. Holly. Pri plavanju so koroški novinarji izmed petih možnih zmag dosegli tri, toda kot mostvo so se izkazali Slovenci za močnejše.

● ICKX JE SPET ZMAGAL

Minulo nedeljo so se prvič po tragični nesreči Avstrijca Jochena Rindta zbrali vsi najhitrejši avtomobilski dirkači na dirkalni stezi. Steza v Mont Tremblantu je bila prizorišče velike avtomobilske dirke za svetovno prvenstvo v formuli 1. Na avtomobilski dirki za „Veliko nagrado Kanade“ je drugi v letošnji sezoni svetovnega prvenstva zmagal Belgijec Jackie Ickx na ferrariju in s tem podčrtal ferrarijevo premoč v zadnjih treh avtomobilskih dirkah za svetovno prvenstvo. Drugo mesto je zasedel mladi Švicar Clay Reggazzoni, ki je vozil pravtako na ferrariju.

Edino Ickx ima še možnost odnesti svetovno prvenstvo iz Avstrije v svojo državo, kar pa je le možno, če zmaga tudi na preostalih dveh avtomobilskih dirkah v Watkins Glen-u (ZDA, 4. oktobra) in v Mehiki (25. oktobra). Ickx bi s tema zmagama prekosil pokojnega Rindta za 1 točko. Ickxova zmaga v Mont Tremblantu je tretja ferrarijeva zmaga zaporedoma. Kakor znano, je ferrarijevo vozilo zmagalo že v Zeltwegu (Ickx in v Monzi (Reggazzoni). Tretje mesto je v Kanadi zasedel Novozelanec Chris Amon (March-Ford) pred Mehikancem Pedrom Rodriguezom (BRM) in Johnom Surteesom (Surtees-Ford).

V končni uvrstitvi vodi še vedno pokojni Jochen Rindt s 45 točkami pred Ickxom, ki je doslej zbral 28 točk. Tretje mesto zaseda Clay Reggazzoni (27) pred Brabhamom in Stewartom (oba po 25 toč).

DROBNE VESTI

V Lescah blizu Bleda se je minulo nedeljo končalo deseto jubilejno svetovno prvenstvo v padalstvu. Največ zmag na tem svetovnem prvenstvu je osvojila Češkoslovaška, ki si je priborila štiri zlate in dve bronasti kolajni. Drugo mesto z ozirom na kolajne je zasedla ekipa Sovjetske zveze, ki je osvojila 3 zlate, 2 srebrni in 5 bronastih kolajni. Jugoslavija je zasedla 5. mesto (1 srebrna in ena bronasta). Avstrijski padalci pa se na tem jubilejnem svetovnem prvenstvu v padalstvu niso uveljavili.

Cesta na Dobrač bo v nedeljo prizorišče zanimive avtomobilske dirke, ki bo veljala za evropsko prvenstvo gorskih avtomobilskih dirk. Nedeljska prireditev bo tudi odločila glede novega evropskega prvaka gorskih cest. Da bo dirka povsem napeta, pričča dejstvo, da ima kar pet dirkačev možnost, postati evropski prvak, in sicer Furthmayr (Nemčija), Claude Haldi (Švica), Avstrijec Ortner iz Beljaka, Pilone (Italija) in Maas (Nemčija).

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 — 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00. — **Dnevno oddaje** (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 šport iz vsega sveta.

Sobota, 26. 9.: 5.05 Ljudske viže — 7.55 Naš hišni vrt — 8.20 Oddaja za ženo — 10.05 Operetne melodije — 11.00 Naša lepa domovina — 14.00 Zabavni koncert — 15.30 Za prijatelje ljudske glasbe — 16.15 Kako delajo krojači? — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.00 Mala solistična parada — 18.40 Umetnostna in kulturna kritika — 19.40 Melodija in ritem — 20.10 Zveneca Avstrija — 22.25 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 27. 9.: 6.08 Igra na orgle — 6.35 Ljudska glasba — 7.30 Deželni razgled — 7.35 Vesele note — 8.05 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 iz domovine — 14.30 Po željah — 16.00 Otroška oddaja — 16.25 Nogometna tekma Madžarska — Avstrija — 17.20 Plesna glasba — 18.00 Večerni koncert — 18.30 Pogovor o umetnosti — 18.45 Otroški zbori — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgled — 20.10 Komedija — 21.30 Goethe 70.

Ponedeljek, 28. 9.: 6.05 Vesel začetek dneva — 9.00 Šola veselo in resno — 10.00 iz minulih časov — 10.45 Nevarnosti šolske poti — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Knjižni katiček — 15.00 Komorna glasba — 16.15 Življenje je postalo pestrejšo — 16.30 Cirkus na dopustu, radijska igra za otroke — 17.10 Glasbeno kramljanje — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 18.05 Oddaja ÖVP — 19.15 In ljudje so tako prijetni — 20.10 Nevedna angela, komedija — 21.10 Oktobrski praznik 1970 v Münchenu.

Torek, 29. 9.: 5.05 Vesel začetek dneva — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.20 Prava beseda na pravem mestu — 10.45 Slavni skladatelji pripovedujejo iz svoje mladosti — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Za mladino — 14.45 Ljudska prosveta na Koroškem — 15.00 Kadar se zberemo koroški fantje — 16.15 Ali pripravljajo gospodinje priložnosti, da bi uravnale trg? — 16.30 Za otroke — 18.00 Oddaja sindikalne zveze — 18.05 Oddaja FPÖ — 19.15 In kaj pravite vi? — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Gospa glasba ima veliko otrok.

Sreda, 30. 9.: 5.05 Vesel začetek dneva — 8.05 Igrajo „Linzer Buam“ — 9.00 Pravljice za vas — 9.30 Vesele note — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Žena v družini in poklicu — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Koroška včeraj in danes — 16.15 Kako gremo v jesen in zimo 1970? — 16.30 Operetne melodije Eduarda Künneckeja — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Oddaja industrije — 18.05 Oddaja ÖVP — 19.15 Jezik domovine — 20.10 Blednja enakosti — 20.25 Nogometna tekma državnih prvakov: Avstrija Wien — Athletico Madrid — 21.15 Staroavstrijska silkanica.

Četrtek, 1. 10.: 5.05 Vesel začetek dneva — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note — 10.00 Fenomen „Stalingrad“ v književnosti — 10.45 Regionalno načrtovanje v Avstriji — 11.00 Ljudska glasba — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Diletto musicale — 16.30 Radijski list za otroke — 17.10 Operetne melodije Roberta Stolza — 17.30 Prestopki in njihove posledice — 18.00 Oddaja obrtnega gospodarstva — 18.05 Oddaja SPÖ — 19.15 Na obisku pri koroških zborih — 20.10 Koroški hišni koledar — 21.15 iz domačega glasbenega ustvarjanja.

Petek, 2. 10.: 5.05 Vesel začetek dneva — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Slavni solisti Igrajo klavirske sonate Ludwiga van Beethovna — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Koroški profili — 14.45 Koroški avtorji: Johannes Lindner — 15.00 Zborovska glasba — 16.15 Žena v kmetijstvu — 16.45 Poje zbor „Altenburger Sängerknaben“ — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Oddaja delavske zbornice — 18.05 Oddaja ÖVP — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Zveneca alpska dežela — 21.10 Pogovor čez mejo — 21.40 Poskočno zaigrano — 22.20 Preko meja.

Slovenske oddaje

Sobota, 26. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — Za jugoslovanske delavce v Avstriji.

Nedelja, 27. 9.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 28. 9.: 13.45 Informacije — Živo srečanje.

Torek, 29. 9.: 13.45 Informacije — Zdaj zapojmo o jeseni — Športni mozaik.

Sreda, 30. 9.: 13.45 Informacije — Ura pesmi.

Četrtek, 1. 10.: 13.45 Informacije — Revija koroških zborov — Našim mladim poslušalcem.

Petek, 2. 10.: 13.45 Informacije — Portreti slovenskih prosvetnih društev na Koroškem: SPD „Košuta“ v Selah.

Gesucht in erstkl. Knabeninstitut tüchtliche

TOCHTER

mit guten Kochkenntnissen als Zweitköchin und Ablösung der Köchin während ihrer Freizeit.

Sehr guter Lohn und Arbeitsbedingungen. Schönes Zimmer, 4 Wochen bezahlte Ferien pro Jahr, geregelte Freizeit.

Offerten mit Lohnforderungen erbelen an: Institut Schloß Fefikon, CH 8546 Islikon/Thurgau (Schweiz).

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 26. 9.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Od vasi do vasi — 12.10 Klavirske skladbe L. M. Škerjanca — 12.40 Veseli zvoki s pihalnimi orkestri — 14.10 Glasbena pravljica — 14.25 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 15.40 Popoldansko srečanje z zagrebškimi solisti — 17.05 Gremo v kino — 17.45 Poje Meta Malus — 18.15 Rad imam glasbo — 18.45 S knjižnega trga — 19.15 Z ansambлом štirje kovači — 20.30 Zabavna radijska igra — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 27. 9.: 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.41 Iz mladinske orkestralne glasbe — 9.05 Srečanje v studiu 14 — 10.05 Še pomnite, tovariši! — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z novimi ansambli domačih napევov — 14.05 Vrtijak zabavnih zvokov — 14.30 Humoreska tedna — 14.50 Klavir v ritmu — 15.05 Nedeljski šport — 16.00 Popoldne — 17.30 Radijska igra — 18.11 Iz opernega sveta — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavna glasbena oddaja — 22.20 Plesna glasba — 23.15 Jazz za vse.

TV AVSTRIJA 1

Sobota, 26. 9.: 14.00 Mednarodne konjske dirke — 16.25 Za otroke — 16.35 Mala hišica — 17.00 Krt in raketa — 17.10 Seniorski klub — 18.00 Tedenski obzornik — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Dober večer v soboto želi Heinz Conrad — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Vse za mačka, komedija — 21.45 šport — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Na kraju vseh polti.

Nedelja, 27. 9.: 13.30 Mednarodne konjske dirke — 15.25 Nogometna tekma Madžarska — Avstrija — 17.10 Za otroke: Beg razbojnika — 17.30 Za mladino Film zate — 18.00 iz moje knjižnice — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Operni vodič — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 šport — 20.15 Dybuk — 21.45 Dunaj, domovina velikih mojstrov: po sledah Ludwiga van Beethovna — 22.30 Čas sliki.

Ponedeljek, 28. 9.: 18.00 Znanje aktualno — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.50 Leto brez nedelje — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Kobra prevzemite — 21.00 Telešport — 22.00 Čas v sliki — 22.15 Show-Chance.

Torek, 29. 9.: 18.00 Angleščina — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Yancy Derringer — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Vaš nastop, prosim — 21.05 Markiza B., kriminalni film, 1. del — 22.15 Čas v sliki.

Sreda, 30. 9.: 11.00 Kristina — 12.40 Telešport — 16.30 Za otroke: Veseli godci — 17.15 Mednarodni mladinski obzornik — 17.35 Lassie — 18.00 Francoščina — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.50 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Pesem iz Avstrije — 21.00 Markiza B, 2. del — 22.20 Čas v sliki.

Četrtek, 1. 10.: 10.00 Kaj morem postati — 10.30 Zgodovina živih bitij — 11.00 Kibernetika — 11.30 Neznano sosedsvo: Vzhodna švica — 12.00 Druga republika — 18.00 Italijanščina — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 športni mozaik — 18.50 Decernat M. — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 „Nožne konice“, komedija — 21.50 Jour fixe — 22.50 Čas v sliki.

Petek, 2. 10.: Naša pol v šolo — 10.30 Francoščina — 11.00 Ringo — 18.00 Kmetijski obzornik — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.41 Oddaja sindikalne zveze — 18.50 Očarljiva Jeannie — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Salto mortale — 21.15 Ob 80-letnici rojstva Hermanna Thimiga — 21.30 Aktualni dogodki — 22.30 Čas v sliki.

TV AVSTRIJA 2

Sobota, 26. 9.: 18.00 Kemija — 18.30 Obzorja — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 Amfitrion, komedija — 21.50 Telereprize: Čas v sliki, Kakor so drugi videli.

Nedelja, 27. 9.: 18.30 Geografski sprehodi — 19.00 Čas v sliki in vprašanja tedna — 19.30 Forumski pogovori — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 Kristina — 21.55 Telereprize: Kultura aktualno, šport, Čas v sliki.

Ponedeljek, 28. 9.: 18.30 Kaj morem postati — 19.00 Postanite lepi, ostanite mladi — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 At the Circus, filmska groteska — 21.40 Telereprize: Čas v sliki, Slike iz Avstrije.

Torek, 29. 9.: 18.30 Kibernetika — 19.00 Svet naših živali — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 Številka šest: Uradni pečet — 21.05 Glasba, moje življenje, portret Artura Rubinsteina — 22.20 Telereprize: Kultura aktualno, Čas v sliki.

Sreda, 30. 9.: 18.30 Druga republika — 19.00 Revolucija v računicu — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 „Hladno sonce“, pionirji in pustolovci — 21.00 Rubinstein-Koncert, film — 21.50 Telereprize: Čas v sliki, Znanje aktualno!

Četrtek, 1. 10.: 18.30 Kaj morem postati — 19.00 Tako je treba napraviti — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 Ringo, western — 21.45 Telereprize: Slike iz Avstrije, športni mozaik, Čas v sliki.

Petek, 2. 10.: 18.30 Šele mesto dela zgodovina — 19.00 Svet nove matematike — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 „Bojačnost vere“ — 21.15 Intervju — 22.15 Telereprize: Slike iz Avstrije, Čas v sliki.

Pokojninsko zavarovanje

S 1. oktobrom 1970 začnejo veljati določila o prispevkih po zakonu o pokojninskem zavarovanju kmetov. Od tega dne naprej je treba mesečne prispevke plačevati po višini tako imenovane enotne vrednosti (Einheitswert) kmečkega obrata.

Kmečka bolniška blagajna je vsem zavarovancem, za katere velja obveznost pokojninskega in ne tudi bolniškega zavarovanja, poslala posebne vprašalne pole za ugotovitev enotne vrednosti, po katerih bodo določeni prispevki za kmečko pokojninsko zavarovanje. Tisti zavarovanci, ki so omenjene pole prejeli, jih pa doslej še niso vrnili, so nujno naproseni, da to takoj napravijo. Po veljavnih zakonskih predpisih je kmečka bolniška blagajna namreč obvezana, da v vseh fistihi primerih, v katerih ji enotna vrednost ni bila sporočena, predpiše najvišje zakonite prispevke.

Ponedeljek, 28. 9.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Popevke v izvedbi jugoslovanskih pevcev — 12.10 Orkester berlinskih filharmonikov igra Mozarta — 12.40 Koncert pihalnih orkestrrov — 14.10 Operetne melodije — 14.35 Voščila — 17.05 Ponedeljkovo glasbeno popoldne — 18.45 Naš podlistek — 19.15 Ansambel Dorka Škoberneta — 20.00 Wolfgang A. Mozart: Don Juan, opera — 21.35 Lahka orkestralna glasba — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.15 Plesna glasba.

TV JUGOSLAVIJA

Sobota, 26. 9.: Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 11.30 Za prosvetne delavce — 15.00 Mednarodni atletski miting — 17.40 Obzornik — 17.45 Po domače — 18.15 Mozaik — 18.20 Cipek in Capek, mladinska igra — 19.20 S kamera po svetu — 20.00 Dnevnik — 20.35 Ob koncu poletja — 21.40 Skrivnosti morja — 22.05 Nepremagljivi — 22.55 Kažipot — 23.15 Poročila.

Nedelja, 27. 9.: 9.00 Madžarski pregled — 9.30 Ptujski festival narodna zabavne glasbe — 10.00 Kmetijska oddaja — 11.00 Mozaik — 11.05 Mc Pheetersovo popotovanje — 11.55 Kažipot — 12.20 Jugoslavija dober dan — 13.05 Skrivnosti morja — 14.30 Konjske dirke — 15.20 Nogomet Madžarska — Avstrija — 17.45 Balkansko prvenstvo v košarki: Bolgarija — Jugoslavija — 18.30 Na zahod, ameriški film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Ljubezen po kmečko, humoristična oddaja — 21.20 Godala v ritmu — 21.40 Športni pregled — 22.10 Dnevnik — 22.30 Risanka — 22.45 Vaterpolo.

Ponedeljek, 28. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 17.15 Madžarski pregled — 17.50 Fantje na morju, danski mladinski film — 18.15 Obzornik — 18.30 Po sledah napredka — 19.00 Mozaik — 19.05 Narodna in zabavna glasba — 20.00 Dnevnik — 20.35 Sedem pisarjev, drama.

Torek, 29. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 17.45 Pravljica — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Srečanje v studiu 14 — 19.00 Mozaik — 19.05 O našem gorjuvanju — 19.30 Kajenje in pljučni rak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Osem in pol, italijanski film — 22.45 Poročila.

Sreda, 30. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 17.15 Madžarski pregled — 17.50 Zaklad kapitana Parangala — 18.30 Obzornik — 18.35 Oddaja za italijansko manjšino — 19.00 Mozaik — 19.05 Variete — 19.20 Veje v vetru, reportaža — 20.00 Dnevnik — 20.35 Ignazio Silone: Prigode ubogega kristjana, predstava Slovenskega gledališča Trst — 22.25 Mednarodni jazz festival v Ljubljani.

Četrtek, 1. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.15 Madžarski pregled — 17.45 Zopajze z nami — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Izbrali smo v Kranju — 19.00 Mozaik — 19.05 Enkrat v tednu — 19.20 Doktor v hiši — 20.00 Dnevnik — 20.35 Primeri dr. Finlaya — 21.25 Kulturna oddaja — 21.45 Veliki orkestri.

Petek, 2. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.25 Mc Pheetersovo popotovanje — 18.15 Obzornik — 18.30 Glasba za staro in mlado — 19.00 Mozaik — 19.05 V središču pozornosti — 20.00 Dnevnik — 20.35 Ima dve mami in dva očeta, jugoslovanski film.

SADNA DREVESCA

oddaja poceni, češplje celo za polovično ceno, drevesnica Marko POLZER, pd. Lazar pri St. Vidu v Podjuni.

Serviertochter Gesucht junge

auch Anfängerin, für sofort oder nach Übereinkunft. Guter Verdienst. Offerten an: Familie Koller, Hotel Wäldli, CH 9657 Unterwasser (Schweiz).

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.